

LITERATURA HRVATSKIH SKLADATELJA ZA DJEČJE PJEVAČKE ZBOROVE

Aušić, Hrvoje

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:015214>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

HRVOJE AUŠIĆ

**LITERATURA HRVATSKIH
SKLADATELJA ZA DJEČJE PJEVAČKE
ZBOROVE**

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

izv. prof. art. dr. sc. Antoaneta Radočaj- Jerković

Osijek, 2018.

SADRŽAJ:

1. Uvod.....	1
2. Zborsko pjevanje	2
2.1. Vrste pjevačkih zborova	2
2.2. Vrste pjevačkih glasova.....	2
2.3. Dječji pjevački glas	4
3. Dječji pjevački zborovi	7
3.1. Dječji pjevački zbor mlađe školske dobih.....	8
3.2. Dječji pjevački zbor starije školske dobi.....	9
3.3. Zborska literatura.....	9
3.3.1. <i>Kriterij za odabir repertoara</i>	13
4. Skladbe za dječji zbor nekih hrvatskih skladatelja.....	15
4.1. Bruno Bjelinski.....	17
4.1.1. <i>Zbirka pjesama Kapljice</i>	17
4.2. Ivan Brkanović	27
4.2.1. <i>Deset popijevaka za djecu malu kao Željko</i>	28
4.3. Željko Brkanović	31
4.3.1. <i>Bokeljski scherzo za dječji zbor i klavir</i>	31
4.4. Pero Gotovac	35
4.4.1. <i>Ciklus En ten tini</i>	36
4.5. Ivo Lhotka-Kalinski.....	40
4.5.1. <i>Nasmijani svijet</i>	41
4.6. Ivan Josip Skender.....	46
4.6.1. <i>Dohvati mi, tata, mjesec</i>	47
5. Zaključak.....	51
6. Sažetak	52
7. Literatura	54
8. Prilozi	56

1. Uvod

Tema ovog rada je literatura hrvatskih skladatelja za dječje pjevačke zborove. U prvom dijelu rada kroz poglavlje *Zborsko pjevanje* definira se zbarsko pjevanje kao jedna od najstarijih aktivnosti zajedničkog muziciranja. U poglavljima druge razine (*Vrste pjevačkih zborova*, *Vrste pjevačkih glasova* te *Dječji pjevački glas*) definiraju se vrste zborova s obzirom na sastav njegovih članova te se definiraju vrste pjevačkih glasova s obzirom na njihove anatomske-fiziološke razlike vokalnog organa. Nadalje se ukratko prikazuje razvoj dječjeg pjevačkog glasa u ranom djetinjstvu i njegove razvojne karakteristike tijekom osnovne škole.

Budući da je zbarsko pjevanje izvannastavna aktivnost prisutna u gotovo svakoj hrvatskoj školi, u poglavlju *Dječji pjevački zborovi* govori se o dječjim pjevačkim zborovima koji su najčešće organizirani kao zborovi mlađe školske dobi i zborovi starije školske dobi te za svaku skupinu navode se njihove karakteristike i mogućnosti rada s njima. Važan faktor u razvoju glasa u zbarskom pjevanju je i pravilan odabir literature koju će pjevači pjevati. Pri svakom odabiru literature potrebno je voditi se određenim kriterijima kao što su primjerenost, zanimljivost te estetska vrijednost određene skladbe. Kvalitetnim odabirom zbarske literature možemo senzibilizirati članove zbora za umjetničku glazbu i proširiti njihove vidike.

Kako bi se pridonijelo njegovanju hrvatske umjetničke glazbene baštine, u repertoarima zborova trebali bi se nalaziti i hrvatski skladatelji. Hrvatski skladatelji koji su pisali kvalitetnu glazbu za dječje pjevačke zborove nisu mnogobrojni. U poglavlju *Hrvatski skladatelji koji su skladali za dječje pjevačke zborove* ukratko su navedene biografije šest hrvatskih skladatelja za koje smo procijenili da su skladali osobito vrijedne skladbe za dječje zborove te smo analizirali pojedine skladbe iz zbirke pjesama (Bruno Bjelinski: *Kapljice*; Ivan Brkanović: *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko*; Pero Gotovac: ciklus *En ten tini*; Ivo Lhotka-Kalinski: *Nasmijani svijet*), dio pjesama iz zbirke zadanih skladbi za 56. glazbene svečanosti hrvatske mladeži (Ivan Josip Skender: *Dohvati mi, tata, mjesec*) te jedno pojedinačno djelo za dječji zbor (Željko Brkanović: *Bokeljski scherzo*).

2. Zborsko pjevanje

Riječ *zbor*¹ označava skupinu pjevača u kojoj svaku dionicu pjeva nekoliko izvođača. Zbor muzicira bez instrumentalne pratnje (*a capella*) ili uz instrumentalnu pratnju, jednoglasno (*unisono*), dvoglasno i višeglasno. Radočaj-Jerković (2017b) navodi kako pjevanje u zboru ima snažnu socijalnu ulogu jer se radi o skupnoj aktivnosti te se ljudi u zboru na taj način povezuju i identificiraju sa zajedničkim ciljem. „Pjevanje je prvi čovjekov instrument koji od početka evolucije inspirira, potiče, razvija, ujedinjuje, predoduje te različito interpretira aktualna zbivanja. Zborska glazba ima svoj specifikum, dijelom logičan, a dijelom neuhvatljiv u racionalizaciji parametara“ (DodigBaučić,2015,217).„Zborsko pjevanje je vrlo star oblik zajedničkog muziciranja. To dokazuje da je vokalno zajedničko muziciranje utkano u čovjeka kao dio njegove spontanosti i potrebe za takvim glazbenim izrazom“ (Jerković, 2010b, 166).Siegmond-Schultze (1967; prema Rojko, 1996) navodi kako su pedagozi socijalističkih zemalja naglašavali vrijednost kolektivnog pjevanja koje doprinosi razvijanju kolektivne svijesti, što bitno doprinosi estetskom prisvajanju stvarnosti. Također govori kako zborsko pjevanje pomaže razvijanju životne radosti, humanizma, ljubavi za narod i obitelj. Arasi (2008; prema Radočaj-Jerković, 2017c) smatra kako zborsko pjevanje svakako doprinosi razvoju glazbenih sposobnosti pjevača, no da ne treba zanemariti i mogućnost dostizanja izvanglazbenih ciljeva kao što su: osobni rast i razvoj, porast samopouzdanja, unapređenje procesa socijalizacije i stjecanje navika suradničkog djelovanja.

2.1. Vrste pjevačkih zborova

Vrste pjevačkih zborova s obzirom na sastav njegovih članova dijelimo na: *ženske, muške, mješovite* i *dječje* pjevačke zborove. *Ženski* zborovi se sastoje isključivo od ženskih glasova, *muški* isključivo od muških glasova, *mješoviti* od muških i ženskih glasova. *Dječji* pjevački zbor se sastoji od dječjačkih i djevojačkih glasova. Također, dječji pjevački zbor može biti samo djevojački ili samo dječjački.

2.2. Vrste pjevačkih glasova

„Osnovne podjele pjevačkih glasova čine anatomske-fiziološke razlike vokalnog organa, spol pjevača i uzrast pjevača“ (Jerković, 2010b, 124). Pjevačke glasove možemo podijeliti u tri kategorije: *muške, ženske* i *dječje*. Za svaku kategoriju, Jerković (2010b) navodi podjelu po visini glasa odnosno opsegu glasa (tablica 1,2 i 3).

¹Hrvatski leksikon. <https://www.hrleksikon.info/definicija/zbor.html>. 20.6.2018.

Tablica 1. Muški pjevački glasovi

Muški glasovi			
Vrsta	BAS	BARITON	TENOR
Opseg	(D) E - f ¹	A (H) - g ¹ (as ¹)	(C) H - (c ²) d ²

Tablica 2. Ženski pjevački glasovi

Ženski glasovi			
Vrsta	SOPRAN	MEZZOSOPRAN	ALT
Opseg	(c) h - (c ³) e ³	a - h ²	(c) f g - f ² (g ² a ²)

Tablica 3. Dječji pjevački glasovi

Dječji glasovi			
Vrsta	SOPRAN	MEZZOSOPRAN	ALT
Opseg	c ¹ - f ² (g ²)	a - c ² (d ²)	g-b ¹

Jerković (2010b) navodi kako se svaki spomenuti glas (osim mezzosoprana i altova) može podijeliti unutar svog glasa na više vrsta i to s obzirom na boju glasa, tesituru glasa te karakter glasa u određenom opsegu. Tako navodi podjelu basa na *duboki*, *pjevajući* i *kontrabas*; bariton dijeli na *duboki* i *visoki*; tenor na *dramski*, *lirski* i *visoki* tenor. Kod soprana navodi podjelu na *dramski*, *lirski* i *koloraturni* sopran.

Krnić i Lučić (2016) navode kako se dječji glasovi u svim bitnim karakteristikama (opseg, boja, zvučnost) razlikuju od ženskih glasova te da im je neispravno dodjeljivati imena ženskih glasova. Navode kako bi dječje glasove u zbornom pjevanju trebalo nazivati rednim brojevima (prvi glas, drugi glas), odnosno u solističkim dionicama ispred uvriježenih naziva dodati riječ dijete, odnosno dječak ili djevojčica (dječak sopran ili djevojčica sopran).

Krnić i Sviličić (2015) napominju kako je poseban problem prilikom ispitivanja opsega glasa odabir optimalne mjerne metode, odnosno mjernog instrumenta. Flowers i Dunne -Sousa (1990; prema Krnić, Sviličić, 2015) ustanovili su da će djeca pokazati veći opseg glasa kad pjevaju kratke glazbene odlomke nego kad pjevaju cijelu pjesmu s istim opsegom tonova. Također su istraživanja pokazala da će djeca bolje izvoditi pjesme bez riječi

nego one s riječima. Iz tog razloga opsezi glasova koji su prikazani u različitim literaturama djelomično se razlikuju.

2.3. Dječji pjevački glas

Jerković (2010b) navodi kako se kod djece razlikuju glasovi dječaka od glasova djevojčica u opsegu i voluminoznosti. Navodi kako glasovi dječaka imaju veći opseg i snažniju zvučnost od glasova djevojčica. Dječji glasovi doživljavaju različite promjene zavisno o dobi djeteta. Radočaj-Jerković (2017a) navodi kako djetetov glazbeni život započinje i prije rođenja te da u posljednjem tromjesečju trudnoće fetus reagira na glazbene podražaje, posebno na one koji su u vezi s majčinim glasom.

Gordon (1985; prema Radočaj-Jerković, 2017a) spominje kako dijete u prvim mjesecima nakon rođenja istražuje mogućnosti vlastite vokalizacije prvenstveno neglazbenim glasanjem, kao što su plakanje, gugutanje te oponašanje zvukova. Papoušek (1996; prema Radočaj-Jerković, 2017a) navodi kako djeca u trećem mjesecu života mogu proizvesti približno prepoznatljive tonove ali se oni ne mogu nazvati pjevanjem. Šulentić Begić (2012) navodi kako djeca s godinu dana starosti pokazuju sposobnost ponavljanja tonova različite visine. „Pravo pjevanje počinje obično između druge i treće godine, kada se prvo nauče riječi, a zatim se usvaja ritam i melodija pjesme. Do dobi od pet godina dijete stekne određeni repertoar pjesama“ (Šulentić Begić, 2012, 7). Campbell i Scott-Kasner (1995; prema Radočaj-Jerković, 2017a) tvrde kako šestogodišnjaci mogu sigurno te intonativno čisto pjevati u opsegu koji obuhvaća interval sekste, od d^1 do b^1 . Radočaj-Jerković (2017a) nadalje navodi kako djeca u dobi od osam i devet godina razvijaju osjećaj za harmoniju, što će stvoriti prve preduvjete za višeglasno pjevanje.

Nakon tog perioda djeca ulaze u doba adolescencije². Radočaj-Jerković (2017a) navodi kako doba adolescencije započinje individualno. Kod djevojčica je to najčešće između desete i petnaeste godine, a kod dječaka između jedanaeste i šesnaeste godine života. Vizek Vidović i sur. (2014; prema Radočaj-Jerković, 2017a) navode kako je adolescencija zahtjevno vrijeme ljudskog sazrijevanja koje karakteriziraju velike razlike u tjelesnom, kognitivnom, emocionalnom i socijalnom razvoju. Jedna od značajnijih promjena koja se događa u tom

²Adolescencija (lat.), mladenaštvo, dob duševnoga i tjelesnog razvoja između puberteta i zrelosti sa značajkama snažna razvoja spolnosti, čuvstava, sposobnosti apstraktnog mišljenja te otkrivanja i ustaljivanja osobnih naklonjenosti i zanimanja. Hrvatski leksikon. <https://www.hrleksikon.info/definicija/adolescencija.html>. 22.6.2018.

razdoblju, a tiče se glasa, je mutacija³. Lhotka-Kalinski (1975) navodi kako za vrijeme mutacije, kod dječaka larinks naglo naraste te dolazi do brojnih promjena koje utječu na pjevanje. Narušeni su koordinacijski odnosi te glas puca i nekontrolirano skače iz visokih u niske tonove. Promjene u glasu mogu biti nagle i primjetne ili manje primjetne. Nakon što je mutacija završena glas dječaka spušta se za oktavu, a larinks naraste jedan centimetar. Mutacija je kod djevojčica puno blaža. Prema Lhotki-Kalinskom (1975) glasnice kod djevojčica također narastu, ali samo za tri do četiri milimetra. Nakon toga govorni glas djevojčica je otprilike za tercu niži. Nakon mutacije opseg glasa kod muškaraca se razvija u dubokim tonovima a kod žena u visokim.

„Na dječje glasove treba paziti, ne forsirati ih, jer se lako zamaraju (glasnice), a i mišićni mehanizmi vokalnog aparata također su neotporni. Dječjim glasovima ne smije se baviti sa svim opterećenjem i načinom kao i s glasovima odraslih. Treba primijeniti osnovna pravila pjevanja ne šteteći glasu i glasnicama“ (Jerković, 2010b, 126).

Budući da su promjene u glasu u razdoblju mutacije radikalnije kod dječaka nego što je to slučaj kod djevojčica, Philips (1996; prema Radočaj-Jerković, 2017a) navodi šest značajnijih suvremenih pristupa u radu s dječaćkim glasovima u vrijeme mutacije, a to su:

1. *Pristup dječaćkih zborova britanske kraljevske škole crkvene glazbe*- podrazumijeva tradicionalni pristup karakterističan za Englesku, u kojem dječaci, soprani, prije mutacije pjevaju u registru glave, za vrijeme mutacije ne pjevaju te nastavljaju pjevati nakon završetka mutacije i potpune stabilizacije glasa.

2. *Pristup alt-tenor*- autor tog pristupa, Duncan McKenzie, smatra da dječaci koji pjevaju za vrijeme mutacije postupno gube visine i dobivaju dubine. Predlaže da za vrijeme trajanja mutacije dječaci pjevaju u opsegu koji uključuje srednju poziciju glasa, odnosno opseg dionice alta i tenora.

3. *Kambijata pristup*- glasovi u promjeni se tretiraju s obzirom na fazu promjene na način da su glasovi prije mutacije soprani, u prvoj fazi mutacije su kambijata, u drugoj fazi mutacije su baritoni i potpuno mutirani glasovi su basovi.

³Mutiranje (prema njem. *mutieren* < lat. *mutare*: mijenjati) (mutacija glasa), promjena glasa tijekom puberteta. Djelovanjem muških spolnih hormona u dječaka se povećavaju hrskavice grkljana pa glasnice postaju dulje i deblje. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=42604>. 22.6.2018.

4. *Suvremeni eklektični pristup*- pristup je izrastao iz Kambijata pristupa. Sadrži podjelu na tri razvojne faze koje uključuju ranu mutaciju ili kambijatu, fazu mladog baritona i fazu postavljenog baritona.

5. *Pristup bariton-bas*- pristup je osmislio Frederick Swanson. On predlaže odvajanje dječaka od djevojčica kako bi se dovoljno pažnje posvetilo razvoju glasa dječaka.

6. *Pristup glasovne zamjene*- ovaj pristup zagovara pjevanje one dionice koja najbolje odgovara trenutnom opsegu pjevača s obzirom na fazu mutacije. Zagovornica ovog modela, Sally Herman navodi kako dječaci mogu pjevati i različite kombinacije dionica u jednoj skladbi, odnosno prelaziti u onu dionicu koja im više odgovara opsegom.

Radočaj-Jerković (2017a) navodi, na temelju pregleda istraživanja, kako brojni autori dječje pjevanje smatraju razvojnom, a ne urođenom glazbenom sposobnošću koja zahtijeva sistematičan metodičko-didaktički pristup kako bi se razvila u punom potencijalu. Također navodi kako postoje brojne dobrobiti od usvajanja pozitivnih vokalnih navika. U dobro strukturiranu poduku je potrebno uključiti elemente koji će podjednako razvijati misaone, psihomotorne i emocionalne reakcije te procese potrebne za uspješnu vokalnu produkciju. Kako bi se dječji pjevački glas pravilno razvijao potrebno je raditi na svim njegovim razvojnim elementima, a to su: pjevačko držanje, disanje, fonacija i produkcija glasa, dikcija i artikulacija te glazbena ekspresivnost i muzikalnost.

3. Dječji pjevački zborovi

Zbor je jedna od najprisutnijih izvannastavnih aktivnosti u hrvatskim osnovnim općeobrazovnim školama. Njegova svrha je među ostalim uveličavanje školskih svečanosti kao što su dan škole te obilježavanje drugih važnih datuma. U osnovnim školama najčešće djeluje više skupina zborova koji su organizirani prema dobi djece koja u njemu sudjeluju. Razlikuju se zborovi mlađe školske dobi te zborovi starije školske dobi. Zbor mlađe školske dobi najčešće okuplja učenike od prvog do četvrtog razreda, a zbor starije školske dobi učenike od petog do osmog razreda.

Kod zborova mlađe školske dobi na repertoaru se nalaze jednostavne jednoglasne skladbe te ih s učenicima uvježbava učitelj razredne ili predmetne nastave. Nastava zbora se najčešće izvodi jednom do dva puta tjedno. Budući da se radi s djecom koja su uglavnom mlađa od devet godina te se još ne nalaze u razdoblju puberteta, još uvijek se može znatno utjecati na glazbene sposobnosti učenika koji sudjeluju u zboru. Kod pjevačkog zbora starije školske dobi na repertoaru se nalazi složeniji program. Broj sati za realizaciju toga programa je nešto veći u odnosu na dječji pjevački zbor mlađe školske dobi. Zbor vodi učitelj predmetne nastave Glazbene kulture.

„U odnosu na odgojno-obrazovni rad u redovnoj nastavi, rad s pjevačkim zborom u okviru izvannastavnih aktivnosti, razlikuje se u pogledu organizacije, metoda i oblika rada te sadržaja nastave koji su značajnije usmjereni prema interesima učenika“ (Radočaj-Jerković, 2017b, 78). „Pjevački zbor, kao izvannastavna glazbena aktivnost, oblikuje glazbeni ukus djece i osvještava njihov doživljaj umjetnosti. Također, omogućuje djeci da ostvare svoje interese te da su neopterećeni ocjenjivanjem, što pridonosi pozitivnoj atmosferi“ (Šulentić Begić, 2013, 15). Šulentić Begić (2010; prema Radočaj-Jerković, 2017b) navodi da voditeljima školskih pjevačkih zborova rad otežavaju brojni objektivni problemi kao što su: oslabljeni interes učenika, nemogućnost organizacije rasporeda, preopterećenost učenika nastavnim sadržajima i satnicom, suprotstavljenost drugih oblika potrošnje glazbe kroz medije i samostalan odabir glazbe za pasivno slušanje.

„Nastavni planovi i programi za osnovne i srednje, općeobrazovne i glazbene škole ne donose posebno određene i jasno postavljene ciljeve za područja izvannastavnih glazbenih aktivnosti, pa tako ni za zborsko pjevanje“ (Radočaj-Jerković, 2017b, 79). U *Nastavnom planu*

*i programu za osnovnu školu*⁴(2006) navodi se da osim redovne nastave, glazbena nastava u osnovnoj školi uključuje izbornu nastavu, izvannastavne aktivnosti (među kojima se navodi zbor) te nastava izvan učionice.

U osnovnim glazbenim školama pjevački zbor je nastavni predmet. Učenici u trećem razredu osnovne škole upisuju predmet *Skupno muziciranje* te ovisno o tome koji instrument sviraju, pohađaju zbor ili orkestar. Satnica zbora u osnovnoj glazbenoj školi iznosi dva sata tjedno. Prema *Nastavnom planu i programu za osnovne glazbene i plesne škole*⁵ (2006) ne definiraju se konkretni zadaci i ciljevi već su opisane određene smjernice za izvođenje nastave zbora. Navodi se kako se nastavni program djelomično prilagođava prema karakteru skupine s obzirom na uzrast učenik, razinu njihove intelektualne i mentalne zrelosti te njihove interese. Ističe se kako manju važnost treba pridavati gomilanju programa, a veću emocionalnom doživljaju i zanimanju za djelo. Program je sastavljen od skladbi klasične literature do skladbi zabavne literature i izvorne narodne glazbe.

3.1. Dječji pjevački zbor mlađe školske dobi

Dječji pjevački zbor mlađe školske dobi u općeobrazovnim školama najčešće obuhvaća djecu između šest i jedanaest godina starosti, odnosno učenike od prvog do četvrtog razreda općeobrazovne škole. Šulentić Begić (2013) navodi kako voditelj pjevačkog zbora na početku školske godine obavlja upis novih članova putem audicije na kojoj se provjeravaju glazbene sposobnosti učenika. Na takvoj audiciji je u prvom planu pjevanje, ali neka djeca imaju slabije razvijene glazbene sposobnosti što ne znači da nemaju sluha ili da nisu muzikalna. Pjevački glas se može razvijati pjevanjem u zboru kao i muzikalnost. Nakon audicije slijede probe zbora koje se održavaju jednom do dva puta tjedno po četrdeset i pet minuta. Na početku svakog pokusa izvode se pripremne vježbe kao što su vježbe disanja ili ritamske vježbe. Budući da se radi o dječjem pjevačkom zboru mlađe školske dobi, upjevanje se može izvoditi na način da učenici pjevaju pjesmu koja im je poznata od prije te da ju pjevaju svaki put na drugoj intonaciji, uzlazno i silazno. Nakon toga slijedi učenje pjesme koje se izvodi metodom učenja po sluhu. Učenje pjesme po sluhu se sastoji od etapa: *upoznavanje pjesme, obrada pjesme, učenje pjesme i glazbena interpretacija*. Kod *upoznavanja pjesme* zborovođa učenicima prezentira pjesmu tako što je u cijelosti pjeva uz

⁴Nastavni plan i program za osnovnu školu-MZOS 2006.

http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-MZOS_2006_.pdf. 25.7.2018.

⁵Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html. 25.7.2018.

pratnju instrumenta, *obrada pjesme* podrazumijeva čitanje teksta kako bi se učenici upoznali sa sadržajem pjesme. Kod *učenja pjesme* zborovođa pjeva manju, logičnu cjelinu te nakon toga učenici ponavljaju isti dio dok se pjesma u cijelosti ne usvoji. *Glazbena interpretacija* sastoji se od izražajnog i lijepog pjevanja uz tempo i dinamiku koji su zapisani te uz jasan izgovor teksta. Šulentić Begić (2013) navodi kako je učenje pjesme po notama dugotrajno i teško te nikako nije primjereno za učenike u toj dobi u općeobrazovnim školama. Poželjno je na probama učenike zainteresirati različitim glazbenim igrama kako se cijelu probu ne bi učile samo nove pjesme (Šulentić Begić, 2013).

3.2. Dječji pjevački zbor starije školske dobi

Pjevački zbor starije školske dobi najčešće okuplja učenike od petog do osmog razreda osnovne škole. Njihov voditelj je najčešće učitelj nastave Glazbene kulture. Broj sati koji su predviđeni za pjevački zbor određuje se školskim kurikulumom na početku svake školske godine. Kod dodjeljivanja određenog broja sati pjevačkom zboru, primjetna je praksa da mu se dodjeljuje onoliko sati koliko zbor ima glasova. Broj sati tjedno za pjevački zbor varira od jednog do tri sata tjedno, najčešće analogijom da se dvoglasnom zboru dodjeljuju dva sata a troglasnom tri sata. Takvim načinom dodjele, veće satnice višeglasnom zboru, podcjenjuje se jednoglasno pjevanje. Iz tog razloga neki učitelji u trenutku dodjele satnice inzistiraju na višeglasju, bez obzira na mogućnosti zbora, kako bi im se dodijelio što veći broj sati. Radočaj-Jerković (2017a) napominje kako loše višeglasno pjevanje ne treba smatrati vrjednijim od kvalitetnog jednoglasnog pjevanja. Budući da se radi o starijoj dobi učenici sve više pjevaju višeglasne pjesme do kojih se dolazi preko pjevanja kanona, ali nije potrebno inzistirati na višeglasju ako zbor nije u stanju kvalitetno višeglasno pjevati. Budući da je to period u kojem učenici ulaze u razdoblje adolescencije, mijenja se i ukus učenika te treba pažljivo birati pjesme koje neće imati previše „dječju“ tematiku.

3.3. Zborska literatura

„Među brojnim pitanjima koja se tiču metodike rada s dječjim pjevačkim zborom važno mjesto zauzima i pravilan odabir programa. Sasvim je jasno da program koji djeca izvode mora odgovarati njihovom opsegu glasa. Osim tog osnovnog preduvjeta postoji još čitav niz faktora koji voditelj zbora mora imati na umu prilikom formiranja programa“ (Krnić i Lučić, 2016, 96). Djelo se također može birati prema tematici, postavljenim izazovima, afinitetu dirigenta, osobnim razlozima i preduvjetima. Svako izabrano djelo mora imati svoju

sadržajnost, izražajnost i biti vrijedno izvođenja. Svako djelo predstavlja lektiru za pjevače te mora biti pažljivo i dosljedno izabrano (DodigBaučić, 2015). Campbell i Scott-Kassner (1995; prema Radočaj-Jerković,2017b) navode kako kod odabira repertoara treba provjeriti ukupni opseg pjesme, pjevni opseg pjesme ili tesituru, tekst pjesme i utvrditi je li tekst previše ozbiljan, neozbiljan, zanimljiv, odgojno prihvatljiv te ako se radi o pjesmi na stranom jeziku, mogu li je učenici ispravno izgovoriti.

Brojna istraživanja pokazuju kako mladi vole pjevati, štoviše njihov interes za pjevanjem raste s godinama, ali učenici u višim razredima sve manje pjevaju. Vjerojatno je razlog tomu odabir repertoara koji će zainteresirati i motivirati učenike za pjevanje. Klausmeier (1968; prema Rojku, 1996) također tvrdi da mladi rado pjevaju, ali prije svega šlagere, dok su narodne pjesme i ostale vrste školskih pjesama gotovo potpuno nezanimljive.

Budući da je vidljivo da velikim dijelom na motivaciju učenika za pjevanjem u zboru utječe odabir programa, trebalo bi ga što više je moguće prilagoditi interesima učenika. To nam omogućava sloboda odabira nastavnih sadržaja u nastavi zbora, odnosno sloboda u odabiru repertoara za pjevanje. To nije uvijek u potpunosti ostvarivo jer se preferencije učenika često neće podudarati s učiteljevim glazbeno-estetskim, pjevačko-razvojnim i odgojno promišljenim odabirom. Pjesme koje se pjevaju na nastavi Glazbene kulture mogu se pjevati i na nastavi zbora. Udžbenik može poslužiti kao prijedlog pjesama koje ćemo iskoristiti u nastavi zbora s time da ćemo se na nastavi zbora baviti pjesmom na višoj, umjetničkoj razini koja nije ostvariva u razredu na nastavi Glazbene kulture (Radočaj-Jerković,2017a).

Pjesme koje se pjevaju na nastavi glazbe,a mogu poslužiti kao literatura u nastavi zbora Radočaj-Jerković (2017a) u svojoj knjizi dijeli na pjesme prema podrijetlu i prema sadržaju, odnosno funkcionalnoj namjeni. Pjesme prema podrijetlu mogu se podijeliti u tri kategorije:

1. Narodne pjesme

- hrvatske narodne pjesme
- strane narodne pjesme

2. Umjetničke pjesme

- umjetničke pjesme hrvatskih skladatelja

- umjetničke pjesme stranih skladatelja

3. Popularno-zabavne pjesme

- hrvatske popularne zabavne pjesme za odrasle
- strane popularne zabavne pjesme za odrasle
- dječje popularne pjesme iz tv- emisija, filmova, predstava
- dječje zabavne pjesme

Pjesme prema sadržaju odnosno funkcionalnoj namjeni dijele se na:

1. Prigodne pjesme

- prigodne blagdanske pjesme
 - božićne pjesme
 - uskrsne pjesme
 - pjesme za proslavu Svetog Nikole
 - pjesme za Majčin dan
- pjesme koje prate promjenu godišnjih doba
 - pjesme o jeseni
 - pjesme o zimi
 - pjesme o proljeću
 - pjesme o ljetu
- domoljubne pjesme

2. Didaktičko-funkcionalne pjesme

- pjesme kojima se demonstriraju ili uvježbavaju glazbene pojave
- pjesme koje promoviraju odgojne pouke
- duhovne pjesme
- glazbene igre
- kanoni

U literaturi se navodi kako poseban problem u osnovnoj školi čini repertoar u kojemu je mnogo tradicionalnih pjesama. Narodna pjesma se tretira kao kulturno dobro, kao dio kulturne baštine naroda i čovječanstva, te je kao takvu treba upoznati, ali ne bi trebala

zauzimati središnje mjesto (Rojko,1996). Narodna je pjesma najjednostavnija glazbena tvorevina te iz tog razloga se najviše nalazi u udžbenicima za osnovnu školu, ali nije omiljena među učenicima. Sadržaji narodnih pjesama variraju od dječjih, do radnih, ljubavnih, šaljivih i prigodnih te su najzastupljenije hrvatske narodne pjesme. Kako bi se moglo pozitivno utjecati na razvoj učenikova pjevanja, potrebno je pjevati glazbene primjere koje sadrže univerzalne glazbene vrijednosti (Radočaj-Jerković, 2017a). Neki od primjera hrvatskih narodnih pjesama su: *Ajde, Kato* (Slavonija), *Ftiček veli* (Međimurje), *Evo san ti doša* (Dalmacija) i brojne druge. Primjeri stranih narodnih pjesama su: *Greensleeves* (Engleska), *Kaćuša* (Ukrajina), *Na planincah* (Slovenija), *Pjesma rastanka* (Škotska), *Ptice se vraćaju* (Njemačka) i *Pleši, pleši* (Slovačka) i druge.

Umjetnički pjesme odnosno umjetnički repertoar pjesama za pjevanje je slabo zastupljen u osnovnim općeobrazovnim školama. Prema Radočaj-Jerković (2017a), lijepo i izražajno pjevanje bi trebalo biti ideal, ali se taj ideal teško ostvaruje. Jedan od razloga zbog kojeg je takvo stanje je i nedostatak adekvatne dječje umjetničke literature. Malobrojni su skladatelji koji su pisali kvalitetnu dječju zborsku umjetničku literaturu. U kasnijem dijelu ovog rada, u poglavlju *Hrvatski skladatelji koji su skladali za dječje pjevačke zborove* nabrojano je nekoliko hrvatskih skladatelja i analizirane su njihove zbirke i pojedinačne skladbe koje su skladali za dječje pjevačke zborove. Neke od umjetničkih pjesama hrvatskih skladatelja koje se pojavljuju u udžbenicima za osnovnu školu su npr.: Josip Kaplan: *Čestitka majčici*, Jakov Gotovac: *Dom*, Lovro Županović: *Mrav*. Primjeri umjetničkih pjesama stranih skladatelja su: J. S. Bach: *Ah, što volim*, Johannes Brahms: *Laku noć*, L. van Beethoven: *Ptičja tuga*.

Kod popularno-zabavnih dječjih pjesama osnovna karakteristika je jednostavna melodija koja je najčešće pisana u dur tonalitetu te jednostavan i zanimljiv ritam koji se lako pamti. Prema istraživanju koje je provela Šulentić Begić (2013) vidljivo je kako učenici najviše vole pjevati pjesme veselog karaktera, brzog tempa i popularne pjesme. Jedan od razloga zbog kojeg učenici vole pjevati popularne pjesme je televizija i radio na kojima se uglavnom može čuti popularna glazba. Neki od primjera popularno-zabavne glazbe u udžbenicima za nastavu glazbe su: John Lennon-Paul McCartney: *All my loving*, A. Kabiljo: *Dani*, Branko Mihaljević: *Pričao mi djeda moj* i drugi.

Pjesme prema sadržaju se dijele na prigodne pjesme i didaktičko funkcionalne pjesme. Prigodne pjesme su one koje tematski prate određenu pojavu, prigodu ili blagdan. Ističe se

kako se često radi samo o prigodnosti teksta a rijetko kada i o prigodnosti glazbe (Radočaj-Jerković, 2017a). To su pjesme koje zbor u školama izvodi povodom različitih blagdana, promjena godišnjih doba ili obilježavanja drugih važnih datuma. Primjeri takvih pjesma su narodne božićne pjesme *Veselje ti navješćujem*, *Radujte se narodi*, *Djetešce nam se rodilo* te domoljubne pjesme V. Lisinski: *Prosto zrakom ptica leti*, F. Livadić: *Još Hrvatska ni propala*.

U skupinu didaktičko funkcionalnih pjesama ulaze one pjesme koje su namijenjene prenošenju određenih odgojno-obrazovnih pouka ili uvježbavanju određenih zadataka odnosno tehničke problematike. Takve pjesme najčešće nemaju umjetničku vrijednost. Neki od primjera takvih pjesama su: Ruža Milić: *Solmizacija*, Marija Matanović: *Notni stan*, Ljiljana Goran: *Semafor* ili različite glazbene igre te kanoni čijim uvježbavanjem postupno uvodimo učenike u višeglasno pjevanje (*Bratec Martin*, *Zaplovi barka*, *Mačji kanon*).

„Trebalo bi se zauvijek osloboditi prakse da se uz svaku prigodu mora otpjevati prigodna pjesma, što je, posebno u slučaju pjesama vezanih uz državne praznike, revoluciju, partiju i sl., desetljećima služilo kao alibi za ulazak u program i uopće školski (zborski) repertoar, pjesama koje najčešće nisu imale nikakvih umjetničkih vrijednosti“ (Rojko, 1996,61). Keller (1978; prema Rojku, 1996) tvrdi kako zadatak glazbenog odgoja nije da se koristi pjesmama kao transportnim sredstvom za aktualne informacije. Odabir repertoara treba biti opravdan različitim kriterijima kako bi koristio kao izazov koji će nam pomoći u razvijanju pjevanja te ujedno i kao motivacija za pjevanje.

3.3.1. Kriterij za odabir repertoara

U literaturi se navode različiti kriteriji koji bi se trebali poštovati pri odabiru kvalitetne zborske literature. Zborovođa na početku školske godine pravi godišnji program rada zbora. U njemu, među ostalim, planira javne nastupe zbora tijekom školske godine. Nakon toga odabire program koji će se uvježbavati prema planu nastupa. Trebalo bi težiti odabiru kvalitetnog umjetničkog programa koji neće zadovoljavati samo potrebe prigodnosti nastupa nego će imati visoku estetsku, umjetničku vrijednost i funkcionalnu ulogu.

Glenn (1928; prema Radočaj-Jerković,2017a) kao neke od kriterija za odabir pjesme navodi: interesantan sadržaj pjesme, zanimljivu melodiju, interesantnu i ne previše zahtjevnu harmonijsku strukturu, zadovoljavajući glazbeni vrhunac, dinamičku zanimljivost, osjećaj

zamaha i protoka u pjesmi te emocionalnu primjerenost. Campbell i Scott-Kassner (1995; prema Radočaj-Jerković,2017a) kao kriterije za odabir pjesme navode slijedeće: primjerenost pjesme dječjoj dobi, odabir pjesme onog stila koji se može i zna pravilno otpjevati, ocjena pjesme prema glazbenim i tekstualnim vrhuncima. Radočaj-Jerković (2017a) rezimira kriterije na: estetski kriterij, kriterij primjerenosti, kriterij zanimljivosti te kriterij po kojem se odabire pjesma koja doprinosi razvoju dječjeg pjevačkog glasa.

„Repertoar treba biti odraz ambicije dirigenta i zbora. Oboje moraju uživati u repertoaru. Što se jednom stavi na repertoar, neka se maksimalno zadrži u njemu i dalje, ne bacajući trud bez potrebe...mora biti uvijek dobro prostudiran, mora biti zanimljiv bez obzira o kakvoj se glazbi radi (Jerković,2010b,185).“

4. Skladbe za dječji zbor nekih hrvatskih skladatelja

Neki od hrvatskih skladatelja⁶ koji su pisali za dječje pjevačke zborove su:

Bruno Bjelinski (ciklus pjesama *Kapljice*),

Davor Bobić (zbirka pjesma *Priča iz Dravske šume*),

Ivan Brkanović (ciklus pjesama *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko*),

Željko Brkanović (*Bokeljski scherzo*),

Emil Cossetto (brojne obrade narodnih pjesma priređene za dječji zbor, *Koja je najljepša pjesma*),

Pero Gotovac (ciklus pjesama *En ten tini*),

Josip Kaplan (*Djeca u prirodi, Djeca u slobodi, Cvjetni puteljak, Na sunčanoj stazi, Jagoda*),

Božidar Kunc (*6 pjesmica za dječji zbor i klavir*),

Ivo Lhotka Kalinski (ciklus pjesama *Nasmijani svijet*),

Josip Magdić (*Zimska pjesma, Priča hrasta*),

Sanda Majurec (*Zaljubljeni mravac*)

Adalbert Marković (*Godišnja doba, Cin, cin, ci, lin*),

Rudolf Matz (*Ženidba vrapca podunavca*),

Boris Papandopulo (*Nemanjino blago, Sokolski slet, Tri popijevke*),

Ivan Josip Skender (zbirka pjesama *Dohvati mi, tata, mjesec*)

Vlado Špoljarić (*Scherzino*),

Vladimir Tomerlin (*Bosonogi planinari, Dan škole*),

⁶Potrebno je istaknuti da nam nije bila namjera izraditi katalog skladbi hrvatskih skladatelja skladanih za dječji zbor jer bi takav katalog svojom opširnošću prerastao okvire diplomskog rada. Ističemo da opis ne predstavlja niti popis svih hrvatskih skladatelja koji su skladali za dječje zborove, niti navedene skladbe podrazumijevaju cjelokupni opus za dječje zborove navedenih skladatelja. Popis predstavlja skladatelje i glazbena djela koja smo analizirati prilikom istraživanja za izradu ovog diplomskog rada u svrhu izdvajanja manjeg broja skladatelja i njihovih skladbi za koje smo procijenili da su karakteristični te posebno značajni primjeri hrvatskog zbornog stvaralaštva za dječje zborove i koje smo u nastavku rada detaljno analizirali.

Tomislav Uhlík (*Portret jednog nesretnika, Vitez od zime*),

Tihomil Vidošić (*Svetkovina ruža*),

Ivan pl. Zajc (*Skokni skokom, Kolo, Poskočnica*),

Lovro Županović (*Ptičja suita*).

U ovom poglavlju obrađeno je šest hrvatskih skladatelja i njihova djela koja su napisali za dječje pjevačke zborove. Odabrana su ona djela koja imaju visoku estetsku i umjetničku vrijednost te su zbog nekih svojih specifičnosti izrazito zanimljiva za dječje pjevačke zborove. Među analiziranim djelima se nalaze četiri zbirke pjesama:

Bruno Bjelinski: *Kapljice*;

Ivan Brkanović: *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko*;

Pero Gotovac: ciklus *En ten tini*;

Ivo Lhotka-Kalinski: *Nasmijani svijet*.

Jedno pojedinačno djelo: Željko Brkanović: *Bokeljski scherzo*

te dio pjesama iz zbirke zadanih skladbi za 56. glazbene svečanosti hrvatske mladeži: Ivan Josip Skender: *Dohvati mi, tata, mjesec*.

Analiza ne obuhvaća sve skladbe u zbirkama, nego nekoliko njih koji su tipični primjeri skladateljeva glazbenog izraza i stila karakterističnog za pojedinu zbirku. Analiza se zasniva na interpretativnoj i vokalno-tehničkoj analizi, ali obuhvaća i elemente kao što su: glazbena struktura skladbe te glazbeni jezik skladatelja.

4.1. Bruno Bjelinski

Bruno Bjelinski (Trst, 1.11.1909.- Silba, 3.9.1992.). Završio je studij prava u Zagrebu 1934. godine. Uz pravni fakultet, Bjelinski je paralelno studirao kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Blagoja Berse i Franje Dugana. Diplomirao je 1936. godine. Nakon fakulteta, jedno je vrijeme radio u struci pravnika ali se nakon II. svjetskog rata počeo intenzivnije baviti glazbom kroz pedagoški rad i skladanje. Kao skladatelj bio je vrlo plodan te je velik dio opusa posvetio instrumentalnoj glazbi među kojima je najviše koncertantnih djela. Bjelinski je gotovo svakom instrumentu posvetio jedan ili više koncerata te je na taj način stekao epitet najplodnijeg autora takve glazbene vrste u Hrvatskoj. Osim koncerata za različite instrumente, Bjelinski je skladao i ostala orkestralna djela (simfonije, simfonijete), djela namijenjena različitim komornim sastavima (gudački kvartet, klavirski trio, puhački trio), niz sonata, klavirska djela (ciklusi lirskih minijatura za djecu). Bjelinski je posebno pokazivao smisao za stvaranje dječje glazbe pa je tako dosta djela posvetio dječjem kazalištu (opere: *Pčelica Maja*, *Heraklo*, *Ružno Pače*, baleti: *Pinocchio*, *Petar Pan*, *Mačak u čizmama* te dječju priču *Noćni sastanak*). Također je napisao operu *Orfej XX stoljeća* u kojoj spaja raznorodne scenske i glazbene elemente (ulomke preuzete iz opera standardnog repertoara, rock glazbu i blues, s vlastitim glazbenim zamislama). Nekoliko lirskih ciklusa solo-popijevaka za glas i klavir ili orkestar posvetio je vokalnoj glazbi.

„Djela su mu oblikovana većinom prema klasičnim formalnim obrascima, a glazbena građa redovito se kreće u granicama tonalnosti, katkad proširene ili zamučene kretanjima u netonalna područja. Međutim Bjelinski se nikad nije upuštao u avangardna eksperimentiranja već se u tijeku dugogodišnjeg stvaralaštva dosljedno držao smjera koji je započeo. Glavna su obilježja njegova glazbenog izraza čvrsta, živa ritmika, piječna melodika, sklonost polifonom oblikovanju, baroknoj motoričnosti te lirskim ugođajima, vedrini i humoru. Lakoća i razigranost muziciranja sjedinjeni su sa šarolikom, pitoresknom orkestracijom što mnogim njegovim djelima daje mediteranski prizvuk“⁷ (Ajanović, 1989).

4.1.1. Zbirka pjesama *Kapljice*

Zbirka *Kapljice* hrvatskog skladatelja Brune Bjelinskog jedna je od najpopularnijih zbirki pjesama za dječji zbor. U njoj su sabrane pjesme koje je skladatelj skladao kroz dugi

⁷Hrvatski biografski leksikon. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2834>. 6.8.2018.

niz godina. Zbirka se sastoji od petnaest pojedinačnih pjesama (*U malom gradu Tiki-Tik, Čića mića, Pjesma cipela, Dok se tiho budi dan, Magarac pjevač, Kad sam bio tri, Maštanje uveče, Večernji gost, Pianino, Zlatni sati, Sarajevski crni mačak, Šu-šu pjesmica, Tajni jezik, Slava u Dangubovci, Proljeće u ...*) te dvije suite od kojih prva sadrži jedan prolog i tri pjesme a druga šest pjesama (*Dječak Brk-mrk-zvrk: 1. Prolog, 2. Morski razgovor, 3. Bubnjar, 4. Da li ga znate*); *Iz našeg dnevnika: 1. Viša matematika, 2. Jezero, 3. Veliki ručak, 4. Majčin dan, 5. "Lenče neću", 6. Macina prehlada*). Tekst pjesama, među ostalim, pisao je i sam skladatelj, a tamo gdje nije, naznačeno je ime pjesnika. Pjesme se izvode uz pratnju klavira osim pjesme *Slava u Dangubovci* koja je a capella i suite *Dječak Brk – mrk- zvrk* koju uz klavir prati flauta, truba, mali bubanj i bariton (Bjelinski, 1974).

U malom gradu Tiki-Tik je naslov prve pjesme u zbirci *Kapljice*. Tekst pjesme je napisao sam Bjelinski. Oznaka tempa skladbe je *Allegro scherzando*⁸, što uz tempo označava i šaljiv karakter skladbe. Tonalitet je B-dur, a mjera je četveročetvrtinska. Pjesma se izvodi uz pratnju klavira. Opseg u kojem se melodija pjesme kreće je od tona *a* do tona *d*². Pjesma je napisana u obliku velike trodijelne pjesme sa shemom A B A. Skladatelj u melodijskoj liniji kombinira jednoglasno i dvoglasno kretanje. Kod dvoglasnog kretanja u melodiji, skladatelj pretežno koristi intervale terce i sekste. Prvih osam taktova skladbe čine veliku glazbenu rečenicu (primjer br.1). Glazbena rečenica započinje rastvorbom dominante B-dura u jednoglasju od tona *c*¹ do tona *c*² što je dosta veliki skok. Takav skok zahtijeva impostirano pjevanje jer se koristi prelazak iz prsnog registra u registar glave.

⁸*Allegro* (tal.: veselo): glazbena oznaka za brz tempo; *scherzando*(tal. šaleći se): glazbena oznaka za način izvedbe skladbe po karakteru srodne scherzu. Ova oznaka često se veže uz oznaku *Allegro*. Hrvatski leksikon. <https://www.hrleksikon.info/definicija/scherzando.html>. 26. svibnja 2018.

U malom gradu Tiki-Tik kraj pla.ve rijeke Taka-Tak već

p

cijelo jutro gradim ja iz pijeska kuću za nas dva

mf

Primjer br.1- *U malom gradu Tiki-Tik*, taktovi 1-8 (Bjelinski, 1974,1)

Nakon prvog dvotakta, na kraju drugog takta, slijedi silazno kretanje u intervalu terce. Takvo kretanje se ponovno pojavljuje na kraju četvrtog takta te se prema prethodnom dvotaktu odnosi kao sekvenca za tercu niže. U osmom taktu se završava prva velika glazbena rečenica nakon koje slijedi kratki instrumentalni dio od dva takta koji služi kao najava ponavljanja prve glazbene rečenice. Završetak druge glazbene rečenice završava akcentima u melodijskoj liniji, ali ovoga puta u intervalima sekste i kvinte(primjer br. 2). Takve dvije rečenice su velika glazbena perioda jer se jedna prema drugoj odnose kao pitanje i odgovor te čine A dio ove skladbe koji je tematski sličan. Čitav prvi dio izvodi se uglavnom u *piano* dinamici. Unatoč tome što je skladba uglavnom u *piano* dinamici, od zbora se očekuje jasan i artikuliran izgovor teksta.

Primjer br.2- U malom gradu *Tiki-Tik*, taktovi 17-20 (Bjelinski, 1974,2).

Drugi, B bio započinje u dvadesetom taktu (primjer br.2,3) pojavom novog tematskog materijala. U njemu skladatelj niže četverotaktne rečenice (prvu rečenicu vidi u primjeru br.3, taktovi 20-24) te ih razrađuje kroz tonalitete. Prvo iznosi dvije rečenice u Es-duru na način da prva dva takta rečenice pjeva samo gornji glas a ostala dva donji. Skladatelj nam to sugerira pauzama koje je napisao ispod ili iznad glasova koji pjevaju, a koje se do tada nisu pojavljivale u zbrojskoj dionici. Nakon toga slijedi modulacija u G-dur gdje se rečenice razrađuju na isti način, ali ovoga puta se druga rečenica pjeva u intervalu terce. Melodija se u ovom djelu većinu vremena kreće oko jednog tona. Eventualni problem za zbor je skok čiste kvinte na kraju dvadesetdrugog i početku dvadesettrećeg takta (primjer br. 3).

Primjer br. 3- U malom gradu *Tiki-Tik*, taktovi 17-24 (Bjelinski, 1974,2).

Ostatak skladbe, skladatelj razrađuje sadržaj B dijela sve do znaka ponavljanja na kraju skladbe. Na samom kraju skladbe nalazi se napomena skladatelja za ponavljanje skladbe (primjer br.4). Kod trećeg ponavljanja, skladba se izvodi do oznake *Fine*, što je treći, A dio skladbe.

Dok je u A dijelu klavirska pratnja u desnoj ruci cijelo vrijeme pratila melodijsku liniju zbora, u B dijelu ona je nešto drugačija od same melodijske linije u zboru. Tekst pjesme po svome sadržaju je prigodan za dječji zbor mlađe dobi. Radočaj-Jerković (2017a,102) navodi kako je važno da je sadržajna i emotivna pozadina pjesme primjerena dobi učenika. Tekst slijedi pravilo jedan slog-jedan ton, što također pjesmu čini primjerenu za dječji zbor mlađe školske dobi.

Primjer br.4- U malom gradu *Tiki-Tik* (Bjelinski, 1974,4).

Pjesma cipela naziv je treće po redu pjesme u zbirci *Kapljice*. Autor teksta je Stjepan Jakševac. Pjesma je pisana u tonalitetu F-dura u četveročetvrtinskoj mjeri. Oznaka tempa je *Allegro* odnosno brzi tempo. Dinamika je kroz većinu pjesme *forte* sa povremenim *crescendom* i *decrescendom*. Pjesma započinje klavirskim uvodom od osam taktova (primjer br.5) u kojem se nalazi materijal koji je karakterističan za klavirsku pratnju kroz čitavu pjesmu.

PJESMA CIPELA
Stjepan Jakševac

Allegro

Kroz

Primjer br.5- Uvodni dio pjesme (Bjelinski, 1974,11)

Nakon uvoda, na početku zbornog dijela, skladatelj je stavio oznaku izvođača-*solo* i *tercet*, odnosno izmjenjuju se solo jednoglasni dijelovi s troglasnim dijelovima. Solo dijelove može izvoditi cijeli zbor tako što će se u troglasnim dijelovima podijeliti na tri glasa, ovisno o zboru koji pjeva (primjer br.6).

Solo

prozor slušam jedan, dva, svud pjesmu ci-pe-la, kroz

Tercet

prozor slušam jedan, dva, svud pjesmu ci-pe-la.

Primjer br.6- Početak zbornog dijela, taktovi 9-16 (Bjelinski,1974,11)

U primjeru br. 6 vidljiv je A dio pjesme (taktovi 9-16) u kojem se ne pojavljuje tercet nego glavnu temu zbor zajednički iznosi kroz malu glazbenu periodu. Nakon toga slijedi B dio s novim tematskim materijalom. U tom dijelu se javlja kratka modulacija (taktovi 17,18,19) u paralelni d-mol (primjer br.7). U B dijelu se izmjenjuju *solo* dijelovi s *tercetom* na način da jedan takt ima *solo* a slijedeći takt *tercet* donosi harmonijski dio u kojem imitira zvukove koje proizvode cipele. Riječi kojima se dočaravaju zvukovi koje proizvodi različita obuća pridonose šaljivom karakteru ove pjesme. Zborovođa treba pjevačima ukazati na jasnu artikulaciju koja je potrebna kako bi se dočarali zvukovi cipela riječima koje su zapisane. Takvi dijelovi bi se trebali izvoditi s blagim akcentima i *staccato*⁹ artikulacijom koju je skladatelj na pojedinim mjestima i upisao.

Primjer br. 7- Početak B dijela, takt 17-20 (Bjelinski,1974,12)

Poslije B dijela ponovno se javlja A dio ali u skraćenom obliku odnosno s nepotpunom malom periodom (šest taktova) nakon koje slijedi coda (primjer br.8) u 48. taktu. Oblik pjesme je trodijelan odnosno A B A. Skladatelj na kraju code u taktovima 52 i 53 naznačuje note koje umjesto glave imaju križić, odnosno upućuje na izgovaranje teksta u ritmu koji je zapisan ali bez tonske visine. Na isti način su note zapisane i u klavirskoj pratnji u taktu 51 sugerirajući na pljeskanje ili je moguće lupanje nogom o pod, zavisno o interpretaciji zborovođe.

Opseg melodije se kreće od as-d². Zbog tona as koji je prilično dubok za dječji glas i troglasnog terceta, pjesma je primjerenija starijoj djeci odnosno učenicima četvrtog razreda i

⁹*staccato* (tal.: odvojen). Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57669>. 1.8.2018.

starijim. Tekst pjesme slijedi pravilo jedan slog-jedan ton. Melodija je razvijena ali uglavnom postepena, bez tehnički zahtjevnijih skokova. Klavirska pratnja u desnoj ruci sadrži melodiju zbora i harmoniju u dijelovima s tercetom (osim a capella terceta u codi).

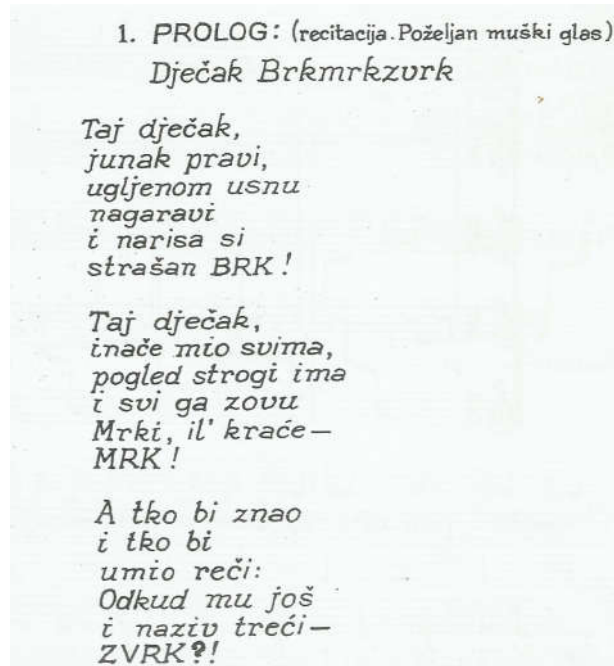
Primjer br.8- Coda, taktovi 47-55 (Bjelinski,1974,14)

U malom gradu Tiki-tik i Pjesma cipela pripadaju među prvih deset skladbi u zbirci, te su po glazbi i tekstu lakšeg karaktera. Kasnije pjesme u zbirci, od pjesme *Sarajevski crni mačak* nadalje, kako je i sam skladatelj napisao imaju veće glazbene pretenzije i tehničke zahtjeve. Među njima su i dvije suite: *Dječak Brk-mrk-zvrk* i *Iz našeg dnevnika*.

Suita *Dječak-brk-mrk-zvrk* je nešto drugačija od prethodnih pjesama zbog sastava izvodača. Prvi stavak u suiti, odnosno tekst, nosi naziv *Prolog*¹⁰. Skladatelj pokraj naslova

¹⁰ **prolog** (grč. *prólogos*), u starijoj grčkoj tragediji, početni dio radnje prije prve zvorske pjesme. Riječ je o uvodnom dijelu, govoru (najčešće u stihovima) kojim se jedan glumac ili više njih obraća publici. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50624>. 1.8.2018.

naznačuje kako je poželjno da tekst recitira muški glas (primjer br.9). Autor teksta u suiti je Stjepan Jakševac.

Primjer br.9- Prolog (Bjelinski,1974,79)

Drugi stavak suite nosi naziv *Morski razgovor*. Osim klavira, pratnja je pisana i za flautu. Vokalna dionica je pisana za bariton i dječaćki glas (primjer br.10). Čitava pjesma je dijalog između dječaka koji postavlja pitanja svome ocu i baritona koji u ulozi oca nakon toga odgovara dječaku. Klavirski uvod sadrži repetirane tonove koji služe kao ritamski obrazac koji se provlači kroz cijelu pjesmu (primjer br.10). Dionica flaute uglavnom ima istu melodiju kao vokalne dionice samo što je ritam drugačije raspoređen. Dijalog između dječaka i oca je svaki put nakratko (2-3 takta) prekinut instrumentalnim intermezzom koji imaju flauta i klavir (primjer br.11). Melodija u vokalnim dionicama nije velika svojim opsegom (dječak: e¹-c², bariton: h-e¹) nego se uglavnom repetira jedan ton s manjim izmjenama, što podsjeća na recitiranje. Mjera je dvočetvrtinska a oznaka za tempo pokazuje da je vrijednost četvrtinke 132, odnosno *allegro*. Iako je pjesma uglavnom u tonalitetu a-mola, povremeno ima kratkih uklona u frigijski modus¹¹ u baritonskoj dionici. U pjesmi je više izražena ritamska komponenta kojoj potpomaže motorična pratnja u klavirskoj dionici.

¹¹Frigijski način, modus ili starocrkvena ljestvica je dijatonski niz nealteriranih tonova na tonu e. Od prirodne mol (e-mol) ljestvice ga razlikuje sniženi II. stupanj odnosno interval male sekunde u odnosu na početni ton e (Devčić, 2006).

The image shows two systems of a musical score. The first system includes staves for Bariton, Dječak, Flauta, and Klavir. The second system includes staves for Bar., Dječ., Fl., and Klau. The lyrics for the child's part are: *p* Ka_ži mi, ta_ta, ka_ži mi ta_ta, koli.ko u. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes with accents.

Primjer br.10- Klavirski uvod/ Početak dječakove dionice (Bjelinski,1974,80)

The image shows a musical score for an intermezzo, featuring a treble clef staff with a melodic line and a piano accompaniment in the lower staves. The melody includes a trill and a series of eighth notes.

Primjer br.11-Intermezzo (Bjelinski,1974,81)

U suiti su još dvije pjesme *Bubnjar* i *Da li ga znate*. U njima je također zanimljiv sastav izvođača. U pjesmi *Bubnjar* uz dječaćki glas još sudjeluju truba, mali bubanj i klavir a u pjesmi *Da li ga znate* dječaćki glas, flauta, truba i klavir. Sve pjesme u suiti su pisane jednoglasno te su zbog odgovarajućeg opsega melodije pogodne za dječje zborove mlađe

školske dobi. Pjesme u suiti *Iz našeg dnevnika* su *Viša matematika*, *Jezero*, *Veliki ručak*, *Majčin dan*, *"Lenče neću"* i *Macina prehlada*. Autor teksta ove suite je sam Bjelinski. Pjesme u suiti su pretežno pisane dvoglasno, osim pjesme *Veliki ručak* koja je u cijelosti jednoglasna. Pjesme koje su u suiti, zbog svojih tehničkih zahtijeva prije su namijenjene pjevačkom zboru starije školske dobi.

Čitava zbirka pjesama *Kapljice* predstavlja jedan dio skladateljevog stvaralaštva za djecu te je vrijedna umjetnička ostavština. Njena vrijednost je i u tome što je jedna od malobrojnih zbirki hrvatskih skladatelja za dječje zborove. Zborovođama dječjih zborova predstavlja bogat izvor pjesama jednog hrvatskog skladatelja za dječje pjevačke zborove. Kroz široki spektar pjesama, od najjednostavnijih, jednoglasnih na početku zbirke prema sve složenijim višeglasnim, na kraju zbirke, na određeni način može pratiti učenikov glazbeni razvoj u zbornom pjevanju.

4.2. Ivan Brkanović

Skladatelj Ivan Brkanović¹² (Škaljari, Boka kotorska, 27.12.1906- 20.2.1987., Zagreb) studij kompozicije je završio 1935. u klasi Blagoja Berse na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kao i Bruno Bjelinski. Također je bio učenik Frana Lhotke i Franje Dugana. Usavršavao se na Scholasticorum u Parizu. Prvo je radio kao srednjoškolski profesor, nakon toga kao operni dramaturg u HNK u Zagrebu. Od 1954.-1957. bio je direktor Zagrebačke filharmonije a 1957. zaposlio se kao profesor kompozicije na Muzičkoj akademiji u Sarajevu. Od 1961. živio je u Zagrebu. Bavio se još i glazbenom kritikom te je bio izvanredni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Pisao je orkestralna djela (simfonije), komorna (gudački kvarteti, puhački kvintet, violina i klavir), scenska (opere, balet-oratorij, scenski oratorij), vokalno–instrumentalna i vokalna, solo–popijevke, zborna djela, filmsku glazbu, članke i kritike.

Njegov glazbeni jezik temelji se na zvukovima njegova rodnog kraja. U skladbama koristi slobodnu i disonantnu harmoniju te gustu polifoniju koja izrasta iz malih i jednostavnih motiva. U glazbi kombinira značajke ekspresionizma, realizma i neobaroka.

¹²U literaturi se još spominje ime Ivo Brkanović

4.2.1. Deset popijevaka za djecu malu kao Željko

Zbirka pjesama *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko* nastala je 1941. godine. Zbirka je posvećena skladateljevom sinu Željku Brkanoviću. Sadrži deset pjesama: *Grgutala grličica*, "*Maco, macice*", *Sapun bradu*, *Pusti mi vrbo vodicu*, *O sparoga na roga*, "*Hopsale, drmusale*", *Sviraj svirče*, *Nina Nina Ninuška*, *Mlado momče* i *Poskočnica*. Tekst pjesama napisao je sam skladatelj. Pjesme u zbirci svojom duljinom nisu opsežne. Može se reći da su pisane kao kratke slike o različitim stvarima i događajima. Najkraća pjesma *Sapun bradu* se sastoji od samo osam taktova dok posljednja, *Poskočnica*, ima preko šezdeset taktova.

Grgutala grličica je prva pjesma u zbirci (primjer br.12). Pisana je u dvočetvrtinskoj mjeri. Pjesma ima modalni prizvuk odnosno početak joj je u dorskom modusu¹³. Pjesma se izvodi umjerenim tempom. Na samom početku je kratki klavirski uvod od tri takta u *forte* dinamici nakon kojeg započinje zbarski dio u *piano* dinamici. Prvih sedam taktova zbarskog dijela su u dorskom modusu nakon čega slijedi modulacija u jedanaestom taktu u tonalitet g-mola u *forte* dinamici. U drugom taktu zadnjeg reda ponovno se modulira u dorski modus na tonu d. Kroz cijelu pjesmu, melodijski pokret je u osminkama. Pjesma je izgrađena na nizu dvotaktnih fraza. Odnos teksta i melodije je jedan slog-jedan ton. Posljednji takt u klavirskoj pratnji završava na dominantni d-mola. Opseg melodije se kreće u rasponu od d¹ do c². Melodija pjesme nema velikih skokova i nije tehnički zahtjevna te je zbog toga primjerena za dječje zborove najmlađeg uzrasta.

¹³Dorski način, modus ili starocrkvena ljestvica je dijatonski niz nealteriranih tonova na tonu d. Od prirodne mol (d-mol) ljestvice ga razlikuje povišeni VI. stupanj odnosno interval velike sekste u odnosu na početni ton d (Devčić, 2006).

DESET POPIJEVAKA ZA DJECU MALU KAO ŽELJKO
1. GRGUTALA GRLIČICA

Ivo Brikanović

Umjereno *p*

Gr-gu-ta-la gr-li-či-ca vi-še mli-na
dre-no-vi-na, vi-še gra-da Ca-ri-gra-da. Pi-ta-la je mli-na-ri-ca
što gr-gu-će gr-li-či-ca, vi-še mli-na dre-no-vi-na, vi-še gra-da
Ca-ri-gra-da, ka-da i-maš tri pu-pav-ca, tri pu-pav-ca, tri gu-bav-ca.

Primjer br.12- *Grgutala grličica* (Jerković,2010a,170)

Maco, macice naslov je druge po redu pjesma u zbirci (primjer br.13). Skladatelj je za tempo, odnosno karakter skladbe stavio oznaku *živahno*. Pjesma je pisana u dvočetvrtinskoj mjeri u tonalitetu a- mola. Pjesma započinje klavirskim uvodom od četiri takta. U lijevoj ruci klavirske pratnje se nalazi motiv koji je karakterističan kroz čitavu pjesmu. U pjesmi se izmjenjuju četverotaktne rečenice. Prva rečenica je u *mezzoforte* dinamici dok je druga u *piano* dinamici. Opseg melodije je od e¹ do d².

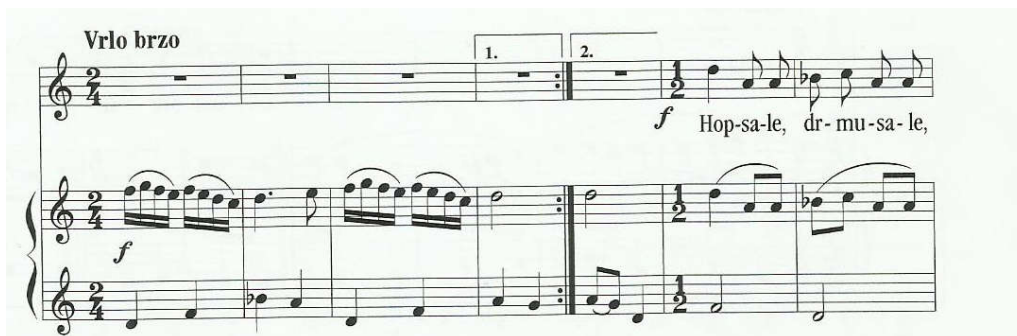
2. MACO, MACICE

Živahno

attacca il seguente

Primjer br.13- *Maco,macice* (Jerković,2010a,171)

Zanimljivo je kako niti u jednoj pjesmi skladatelj nije napisao predznake tonaliteta na početku crtovlja. Predznaci alteriranih tonova su pisani tijekom pjesme te je tonalitet nestabilan. Razlog tomu je što je skladatelj u melodiju ugradio folklorni izričaj svoga rodnog kraja. Zanimljive su i promjene mjera u pojedinim pjesmama te mjere koje se rjeđe koriste u umjetničkoj glazbi poput jednodobne mjere u pjesmi *Hopsale, drmusale* (primjer br.14). Ova zbirka pjesama pogodna je za upoznavanje folklornog izričaja skladateljeva rodnog kraja. Sve pjesme u zbirci mogu biti namijenjene dječjem pjevačkom zboru mlade školske dobi.

Primjer br.14- *Hopsale,drmusale* (Jerković,2010a,175)

4.3. Željko Brkanović

Željko Brkanović (Zagreb 20.12.1937-7.6.2018.,Crikvenica), sin hrvatskog skladatelja Ivana Brkanovića, diplomirao je klavir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi S. Stančića 1962. godine. Studij kompozicije završio je 1980. kod T. Proševa na Fakultetu za muzičku umjetnost u Skopju. Djelovao je kao dirigent u HNK u Splitu te kao dirigent i korepetitor HNK u Zagrebu. Radio je kao urednik i producent RTV Zagreb. Pedagoškim se radom bavi od 1968. godine u Oprenom studiju Muzičke akademije u Zagrebu a zatim na funkcionalnoj muzičkoj školi. Od 1980. predaje kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Podgorici a od 1983. postaje profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Bio je počasni član Hrvatskog društva skladatelja. Pisao je orkestralna, komorna, klavirska, vokalna i vokalno- instrumentalna djela. Ajanović (1989)¹⁴ navodi kako mu se skladbe većinom temelje na naslijeđenim elementima, klasičnim oblicima, koje obrađuje suvremenim tehnikama i izražajnim sredstvima (aleatorika, elektronski zvuci, mikrotonalnost).

4.3.1. *Bokeljski scherzo za dječji zbor i klavir*

Bokeljski scherzo je napisan 1986. godine. Riječ *scherzo*¹⁵ u naslovu nam sugerira šaljivi karakter skladbe. Ispod naslova, skladatelj napominje kako je skladba pisana prema narodnoj pjesmi iz Boke kotorske. Pisana je u tročetvrtinskoj mjeri a oznaka tempa je *Allegretto*¹⁶. Skladba započinje klavirskim uvodom od dvadeset i četiri takta u kojem nema tonalne stabilnosti. U dvadeset i petom taktu započinje zbarski dio koji je pisan za soprane I,

¹⁴Hrvatski biografski leksikon. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2834>. 6.lipanj 2018.

¹⁵**scherzo** (talijanski: šala), naziv za tip stavka u brzom tempu, šaljiva karakteru u umjetničkoj instrumentalnoj glazbi. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=54861>. 6.8.2018.

¹⁶**allegretto** - u glazbi, oznaka za umjereno brz tempo; nešto sporiji nego što je allegro. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=1846>. 6.8.2018.

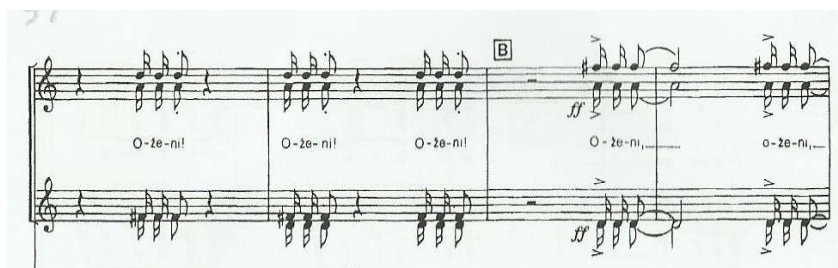
II i alte I,II. Na samom početku zbornskog dijela glavnu melodiju započinju soprani s dvotaktnim motivom. Sličan motiv s prepoznatljivim skokom čiste kvarte u 27. taktu na drugoj tonskoj visini iznose alti (primjer br.15). Tu se može vidjeti primjena polifone tehnike skladanja koju je skladatelj često koristio u svojim skladbama.

Primjer br.15- Početak zbornskog dijela, taktovi 25-29 (Brkanović,1988,4)

Skladatelj također polifono razrađuje dio u 31. taktu u kojem se javlja sličan motiv u inverziji u altovskoj dionici kojeg kasnije imitiraju soprani (primjer br. 16). U daljnjem dijelu skladbe melodija se razrađuje homofono¹⁷. Dinamika u tom dijelu se postepeno kreće od *piano* do *fortissimo* koji je dostignut u 41. taktu (primjer br.17). Za zborovođu je bitno da pjevače upozori na akcente na prvom dijelu dobi u *fortissimo* dinamici te da se u tekstu nalazi imperativ "oženi!" koji se treba naglasiti odnosno paziti na povezanost teksta i melodije.

Primjer br.16- Motiv u inverziji, taktovi 30-34 (Brkanović, 1988,4)

¹⁷ Kompozicijski slog od jedne istaknute, većinom gornje dionice, kojoj je povjerena glavna melodijska linija, i od većinom akordičke pratnje, koja ju podupire ili upotpunjuje. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26017>. 6.8.2018.

Primjer br.17- Dinamički vrhunac, taktovi 39-42 (Brkanović,1988,5)

Nakon instrumentalnog dijela u taktovima 58-62 i laganog usporenja na kraju, dolazi do promjene tempa u 63. taktu (primjer br.18). Oznaka tempa je *Andante*¹⁸ a dinamike *piano*. U tom dijelu zbor je bez pratnje klavira odnosno *a capella*. Nakon toga u 68. taktu dolazi do promjene mjere u četveročetvrtinsku i promjene tempa u prvotni *allegretto* te *forte* dinamiku (primjer br.18).

Primjer br.18- Promjene tempa, taktovi 63-70 (Brkanović,1988,7)

U 74. taktu u instrumentalnom dijelu skladatelj je napisao oznaku *poco ritardando* što znači malo usporiti. Nakon toga u taktu 75. je agogička oznaka *meno mosso* ili manje brzo u

¹⁸ **andante** (tal.: hodajući) oznaka za umjereno brz tempo. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2535>. 6.8.2018.

odnosnu na prethodni *Allegretto*. Nakon četiri takta u malo sporijem tempu skladatelj u 79. taktu stavlja oznaku *Tempo I (Allegretto)* što označava povratak u početni tempo (primjer br.19). Sporiji tempo u ovoj skladbi je najčešće vezan uz *piano* dinamiku te je u kontrastu s brzim dijelovima. Zborovođa bi trebao pjevačima skrenuti pažnju na kontraste između tih dijelova kako bi se postigao mirniji, više lirski ugođaj u sporijim dijelovima i šaljivi karakter u brzim dijelovima.

The image shows a musical score for voice and piano. It is divided into three systems. The first system is marked 'Meno mosso' and features a vocal line with lyrics 'Pr - če, de - ru ka - ko i Pr - čanj - ke. Pr - če i de - ru i' and a piano accompaniment. The second system is marked 'poco rit.' and 'Meno mosso', with lyrics 'de - ru, pr - če, de - ru, pr - če, gla - vu no - se ko Le - stav - ke. čanj - ke,'. The third system is marked 'Tempo I (Allegretto)' and features a vocal line with lyrics 'Po - dru - gu - se, pi - jan - du - re Le - pe - tan - ke i Ti - vaj - ke.' and a piano accompaniment. The score includes various musical notations such as dynamics (mf, p), articulation (accents), and performance instructions like 'ritardando' and 'poco rit.'.

Primjer br. 19- Promjena tempa, taktovi 74-80 (Brkanović,1988,8)

Gradacija u skladbi se očituje i kroz agogičku oznaku *poco accellerando* koja se odnosi na postepeno ubrzavanje tempa prema kraju skladbe. Budući da se melodija kod ubrzavanja tempa kreće u osminkama, potrebno je s učenicima raditi na jasnoj artikulaciji

koja neće usporavati i kočiti tempo. Nakon *acceleranda* slijedi još jedan povratak u prvotni tempo odnosno *Tempo I* te povratak u tročetvrtinsku mjeru kao na početku skladbe. Skladba završava u *fortissimo* dinamici sa akcentima na početku dobe kao što je bio slučaj u *fortissimo* dinamici u primjeru br.17. Opseg melodije u sopranskoj dionici se kreće od c^1 - fis^2 dok je u altovskoj dionici opseg a - cis^2 .

Može se zaključiti kako je ova skladba zbog svoje kompleksnosti i tehničkih zahtijeva namijenjena dječjem pjevačkom zboru starije školske dobi. Poprilično velik opseg melodije, višeglasje i brojne promjene tempa zahtijevaju od pjevača i zborovođe tehničku i kondicijsku spremnost i uvježbanost. Budući da je skladba pisana prema narodnoj pjesmi iz Boke kotorske, odnosno folklorni utjecaj toga kraja se očituje kroz tekst i melodiju, pjesma može poslužiti kao primjer u interkulturalnom odgoju učenika.

4.4. Pero Gotovac

Pero Gotovac (Zagreb,12.2.1927.-21.9.2017.Zagreb) bio je hrvatski skladatelj i dirigent, sin skladatelja Jakova Gotovca. Na muzičkoj akademiji u Zagreb je 1955. godine diplomirao teoretsko-folklorni smjer. Djelovao je u tadašnjem diskografskom poduzeću Jugoton kao urednik i glazbeni producent gdje ostvaruje brojne povijesne tonske zapise i izdanja. Karijeru skladatelja zabavne glazbe započinje 1962. godine na Festivalu Zagreb na kojem će narednih godina biti više puta nagrađivan za svoje skladbe. Od 1973. djeluje kao dirigent u zagrebačkom kazalištu Komedija gdje je nastupao sve do umirovljenja 1996. godine. Tijekom svog glazbenog djelovanja potvrdio se ponajprije zabavno-glazbenim opusom pokušavajući na zahtjeve masovne kulture odgovoriti stvaralaštvom visokoprofesionalne glazbene razine. Jedan je od začetnika Zagrebačke škole šansone i Krapinskog festivala. „U opsežnom repertoaru scenske glazbe za dramska djela, dječje kazališne predstave, TV serije, za diskografske snimke književnih tekstova te za film očitovao je smisao za dočaravanje odgovarajućeg ozračja, npr. južnjačkog podneblja u glazbi za TV serije *Naše malo misto* i *Velo misto*. Dramska je zbivanja uspio podcrtati katkad i minimalnim sredstvima, primjerice glazbom u stilu rocka za Krležinu dramu *Kristofor Kolumbo*“ (Perić-Kempf,2002)¹⁹. Uglavnom se bavio pisanjem zabavne, scenske i filmske glazbe.

¹⁹Hrvatski biografski leksikon. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7326>. 7.8.2018.

4.4.1. *Ciklus En ten tini*

Ciklus se sastoji od osam pjesama brojlica²⁰. Skladatelj je na početku notnog izdanja zbirke (Gotovac, 1962) stavio oznaku posvete "Mojoj maloj Sanji" vjerojatno misleći na svoju kćer. Pjesme koje se nalaze u zbirci su: *En ten tini*, *Eci peci pec*, *Tri mesara buhu klala*, *Ringa ringa raja*, *Pošla patka preko Save*, *Oj, Jovane kordovane*, *Vozila se barka*, *Ekete pekete*. U napomeni autora se navodi kako se cijela zbirka zasniva na originalnim dječjim stihovima (samo motivi djelomično na napjevima) koje je skladatelj za glazbene potrebe stilizirao i obradio. Zbirka je prvenstveno namijenjena jednoglasnom zboru ali je skladatelj zapisao i drugi glas za potrebe naprednijih zborova te se pjesme mogu na taj način izvoditi *a capella* bez pratnje klavira.

Prva pjesma u zbirci nosi naziv *En ten tini*. Pjesma je pisana u dvočetvrtinskoj mjeri sa oznakom tempa *Allegro*. Skladatelj je pokraj oznake tempa stavio i vrijednost četvrtinke koja iznosi 132 otkucaja. Tonalitet pjesme je C-dur. Pjesma je pisana u trodijelnom obliku A B A. Započinje klavirskim uvodom od sedam taktova nakon čega započinje A dio u osmom taktu (primjer br.20). A dio se sastoji od dvije velike glazbene rečenice koje se ne razlikuju po melodiji u zborskom dijelu, već se razlikuju po glazbenom materijalu u klavirskoj pratnji.

²⁰Brojalica-pjesmica izražena slogovnoga ritma (često bez ikakva značenja) kojom se djeca razvrstavaju u igri (npr. En-ten-ti-ni ...). Hrvatski leksikon. <https://www.hrleksikon.info/definicija/brojalica.html>. 7.8.2018.

Allegro (♩ = 132)

En ten ti ni sa va ra ka ti ni.

Sa va ra ka ti ka ta ka bi ja bar ja buf! En ten

Primjer br. 20- Klavirski uvod i početak A dijela, taktovi 1-16 (Gotovac,1962,3)

U ovom dijelu klavirska pratnja, iako varirana, sadrži melodiju zbornog dijela. A dio se izvodi u *forte* dinamici. Zborovođa bi trebao pjevačima ukazati na akcente u taktovima 8,10,12 i izdržane note, odnosno *tenuto* artikulaciju u taktovima 9,11 i 15 (vidi primjer br.20). Također potrebno je upozoriti na *stacatto* artikulaciju u petnaestom taktu. Nakon A dijela slijedi B dio u 24. taktu. Novi dio donosi novi tematski materijal koji se dinamički razvija, započinje *piano* dinamikom te se razvija sve do *forte* u 36. taktu gdje započinje ponovni A dio (primjer br.21).

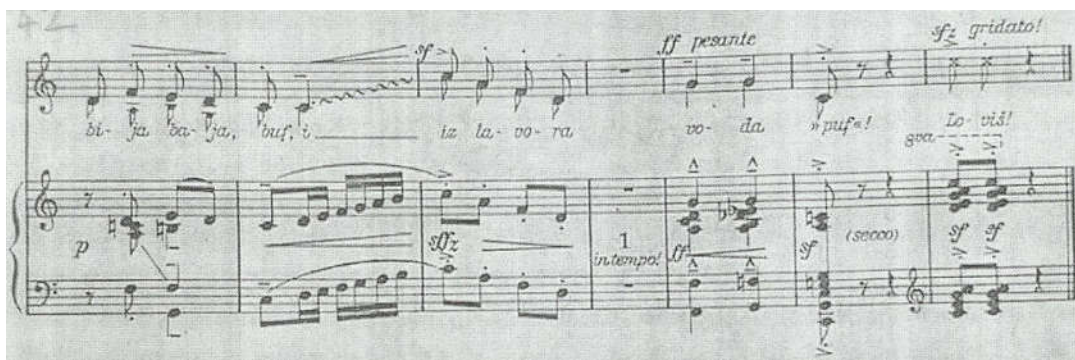
The image shows a page of a musical score for voice and piano. It consists of three systems of music. Each system has a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The lyrics are in Latin. The first system starts with a vocal line: "bi- ja ba- ja bu- fi! u la- vo- ru vo- da bu- ka, pat- ka kos- to:". The piano accompaniment has a 4/4 time signature and includes dynamic markings like *p* and *cresc.*. The second system starts with: "i- re, i- re, i- re! A u- ba- ri sa- bio mu- ka, i kos- to- do: i- re, i- re, i- re!". The piano accompaniment has dynamic markings like *mp* and *cresc.*. The third system starts with: "Sio- ti pa- tris a- ni- ma- tis pa- tris, u- hu- ti- ga- za- ur- re- pa- tris". The piano accompaniment has dynamic markings like *ff*, *crescendo*, and *ff marcato*. There are also some handwritten numbers like "32" and "1" in the left margin.

Primjer br.21-B dio, taktovi 22-36 (Gotovac,1962,4)

Ponovni A dio u zborskoj dionici donosi isti glazbeni materijal kao na početku, ali ovaj put samo jednu glazbenu rečenicu koja završava *glissandom*²¹ od c^1 do c^2 nakon kojeg slijedi *coda* u *fortissimu* (primjer br.22). U 46. taktu je zapisana oznaka *pesante*²² koja se odnosi na interpretaciju, odnosno odlomak treba izvesti odmjereno, s težinom. Tomu u prilog idu i *tenuto* oznake koje su zapisane na tonu g^1 . U posljednjem taktu skladatelj je zapisao dvije osminke s križićem na tonu c^2 što označava pjevanje više nalik izvikivanju zapisanog teksta "loviš". Opseg melodije prvog glasa (gornjeg) u pjesmi se kreće od c^1 - c^2 , dok je opseg drugog glasa (donjeg) od g do c^2 u unisonu s prvim glasom.

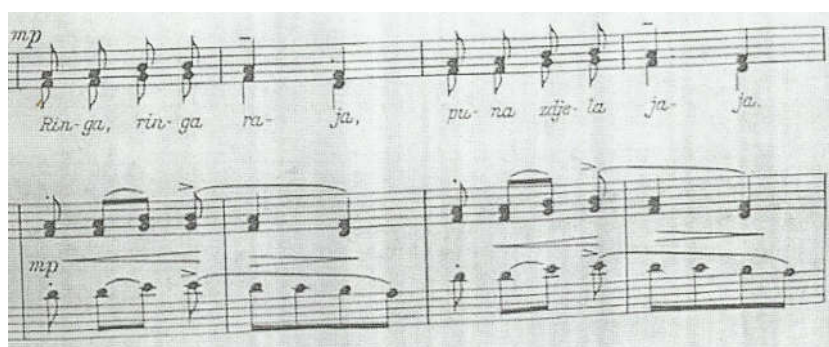
²¹glissando (tal. od franc.), glazb brza pasaža; izvodi se »klizanjem« prsta po bijelim ili crnim tipkama glasovira ili po žicama gudačkih instrumenata; izvodi se i na harfi te na trombonu. Hrvatski leksikon. <https://www.hrleksikon.info/definicija/glissando.html>. 7.8.2018.

²²Hrvatski jezični portal. <http://hrvatski.enacademic.com/55731/pesante>. 7.8.2018.

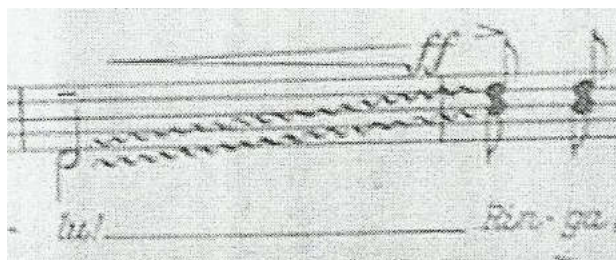
Primjer br.22- Coda, taktovi 42-48 (Gotovac, 1962,5)

Pjesma *Ringa, ringa raja* četvrta je po redu pjesma u zbirci. Napisana je u dvočetvrtinskoj mjeri u tempu *Allegro*. Započinje klavirskim uvodom od šest taktova. U klavirskoj pratnji je uglavnom sadržana melodija zvorske dionice. Pjesma je pisana u trodijelnom obliku. Prvi A dio je u osnovnom D-duru, B dio je u subdominantnom G-duru, dok je ponovni A u osnovnom D-dur tonalitetu. Tematski materijal je isti u sva tri dijela samo se razlikuju po tonalitetu. Čitava pjesma je izgrađena na četverotaktnim frazama koje se sastoje od dvotaktnog ponovljenog motiva (primjer br.23).

Primjer br.23- Četverotaktna fraza (Gotovac, 1962,9)

Prije B dijela, odnosno modulacije u G-dur, skladatelj koristi *glissando* od d^1-d^2 kojim dinamički gradira od *piano* do *fortissimo* dinamike kroz samo jedan takt (primjer br.24). Pjesma završava *codom* od pet taktova u *pianissimu* (primjer br. 25). Opseg melodije prvog glasa je d^1-e^2 , a drugog glasa $h-c^2$.

Primjer br.24- *Glissando* (Gotovac,1962,10)

Primjer br.25-Coda (Gotovac,1962,11)

Budući da su pjesme u ovoj zbirci prvenstveno pisane jednoglasno, ali je ponuđen i drugi glas, mogu ih pjevati dječji pjevački zborovi mlađe školske dobi i zborovi starije školske dobi. Gotovac je pjesme pisao jednostavnim glazbenim jezikom čvrsto se držeći tonalnosti. Jednostavne i lako pamtljive melodije, vedrog i šaljivog karaktera uz zanimljivu i upečatljivu klavirsku pratnju učenicima će biti interesantne za pjevanje.

4.5. Ivo Lhotka-Kalinski

Ivo Lhotka-Kalinski (Zagreb, 30.7.1913.-29.1.1987. Zagreb) je hrvatski skladatelj i pjevački pedagog. Studij pjevanja i kompozicije je završio 1937. godine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Nakon studija usavršavao se u kompoziciji u Rimu. Od 1940. djelovao je kao srednjoškolski nastavnik u Zagrebu. Od 1948. do 1950. bio je direktor Muzičke škole u Splitu. Nakon toga postaje profesor pjevanja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Pisao je orkestralna, komorna, klavirska djela, opere, balete, kantate i djela za glas i klavir. „Kao skladatelj isprva se nije stilski određivao, ali je poslije primjenjivao neonacionalne elemente

te povremeno i avangardne postupke poput serijalnosti. Najuspjelija djela Lhotka-Kalinski skladao je za glazbenu scenu, očitujući jasnu usmjerenost na programnost, satiru i burlesku“ (Hrvatska enciklopedija)²³.

4.5.1. Nasmijani svijet

Zbirka pjesama *Nasmijani svijet* sadrži pjesme koje su nastajale kroz dvadesetak godina počevši od 1948. godine. Najveći broj pjesama potječe iz pedesetih godina kada je i sam skladatelj bio otac malog dječaka za kojeg je većina pjesama i pisana. Pjesme su pisane na tekstove poznatih dječjih pjesnika. U zbirci je trideset pjesma: *Sedam kokica*, *Patak*, *Mravi*, *Postelja za zeku*, *Koka i pilići*, *Moj konjić*, *Patkov domaći zadatak*, *Moj zvjerinjak*, *Vrabac*, *Majmun*, *Medvjeda uspavanka*, *Zečja uspavanka*, *Guščja uspavanka*, *Zavrzlama*, *Nogometni izvještaj*, *Cirkus*, *Potočić*, *Naš pijetao*, *Krijesnica*, *Dimnjačar*, *Cvrčak pred mikrofonom*, *Zeko književnik*, *To zna cijeli Babilon*, *O jednoj grudi*, *Jedinica s nadimkom "kolac"*, *Trubljica*, *Tužna muha*, *Poziv u cirkus*, *Šume,šume, najljepša vam hvala*, *Komu, majka, komu pogačice pečes*.

Prva pjesma *Sedam kokica* (primjer br.26)pisana je na stihove Gvida Tartalje. Pjesma je u dvočetvrtinskoj mjeri u C-dur tonalitetu. Izvodi se umjerenim tempo. Pisana je u dvodijelnom obliku: A B. Svaki dio ima osam taktova. Opseg melodije je c¹-d². Melodija nije tehnički zahtjevna ali na mjestima poput prijelaza iz desetog u jedanaesti takt treba paziti na skok za interval septime, odnosno promjenu tona iz registra glave u prsni registar. Jedina dinamička oznaka koja je zapisana u pjesmi je *forte* u posljednjem taktu. Klavirska pratnja je jednostavna i u desnoj ruci sadrži melodiju zborske dionice. Tekst je pisan načinom jedan ton-jedan slog. Zbog svoje jednostavnosti i kratkoće, ova pjesma namijenjena je učenicima najmlađe školske dobi.

²³Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=36324>. 9.8.2018.

Umjereno $\text{♩} = 88$

Cr-ta, cr-ta Do-ki-ca se-dam malih ko-ki-ca, Nisu o-ne

kri - ve što mu ni-su ži - ve, pa da nose, ko-ko-dak,

po-ne-de-ljak, u-to-rah, Svakog dana, sve do kraja, do nedjelje sedam jaja.

Primjer br.26-Sedam kokica (Lhotka-Kalinski,1981,5)

Medvjeda uspavanka (primjer br.27) je jedanaesta po redu pjesma u zbirci. Napisana je u g-molu. Mjera je dvopolovinska osim u petnaestom taktu gdje prelazi u tropolovinsku mjeru. Oznaka tempa je *Largo*²⁴ te pridonosi karakteru pjesme koji se vidi u naslovu. Tekst pjesme napisao je Grigor Vitez. Melodija ponegdje ima veće skokove poput onih na prijelazu iz drugog u treći takt, prijelaz iz šestog u sedmi takt te prijelaz iz četrnaestog u petnaesti takt. U melodiji se javljaju alterirani tonovi cis (takt 4,7,11) i fis (takt 15) te izazov za učenike može predstavljati čisto intoniranje skokova u alterirane tonove kao što je skok u petnaestom taktu za interval smanjene kvinte. Opseg melodije je cis¹-d². Budući da se radi o uspavanki, dinamika će se kretati između *pp* i *mp*.

²⁴**largo** (tal.: široko)- označava brzinu izvođenja glazbenog djela između adagija i andantea. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35454>. 9.8.2018.

Largo (♩ = 40)

Ljuljam te - be sin - ka vr - log, u - vuci se sav u br - - log.

mp

Nek ti vi - ri samo nju - ška, u - pala ti u nju kru - ška!

Spavaj, bumbo, već je red, pejeo ti čvorak med! Je - se - ni je

p

zad - nji dan. Spavaj slatko zim - ski san!

pp

8va

Primjer br. 27-Medvjeda uspavanka (Lhotka-Kalinski,1981,18)

Potočić je sedamnaesta po redu pjesma u zbirci. Tekst pjesme napisao je Dragan Lukić. Pjesma je pisana u dvočetvrtinskoj mjeri u tempu *Allegro*. Oblik pjesme je trodijelan. Započinje klavirskim uvodom od osam taktova. Nakon uvoda, u devetom taktu, započinje A dio (primjer br.28) koji je u C-duru i traje sve do dvadesetog takta. U melodiji su za ovaj dio karakteristični silazni skokovi za interval kvarte i uzlazni skokovi za interval kvinte. B dio započinje u 21. taktu (početak B dijela u primjeru 28). Tonalitet B dijela je a-mol. Melodija u njemu je postepenija i kreće se u rasponu kvinte. Zanimljiva je klavirska pratnja koja kvintolama u lijevoj ruci pokušava dočarati žuborenje potoka. U desnoj ruci klavirske pratnje sadržana je melodija pjesme. Ponovni A dio započinje u 29. taktu modulacijom u početni C-dur (primjer 29). Prvi dio pjesme je u *mf* dinamici, drugi dio u *mp* i treći dio završava *f* dinamikom. Opseg melodije je c¹-d².

Allegro (♩ = 132)

mf

simile

tr

Po-to-ći-ću, žubor-ći-ću, kagan ti je

tr *tr* *tr*

sf *sf* *sf*

tr

sf *sf* *sf* *sf* *sf* *sf* *f*

skoč, Preko stenja i kame-rija kri-vu - da tvoj tok.

tr

tr

sf *sf* *sf* *sf* *sf* *sf* *f*

tr

mp

Ku-da ta-ko žu-riš ja-ko

tr

mp

Primjer br.28- A dio i početak B dijela, taktovi 1-22 (Lhotka-Kalinski, 1981,31)

do se-stri-ce rje - ke, pa ću sa njom u za-gr-ljaj niz polja i

f

go - re, da po-le-tim, da od-le-tim maj-ći-ci u

tr

tr

f

re

Primjer br. 29- Ponovni A dio, taktovi 29-40 (Lhotka-Kalinski,1981,32)

Trubljica je pjesma koja je pisana za dječji zbor, klavir i dječju trubljicu. Tekstopisac je Dragan Lukić. Mjera pjesme je dvočetvrtinska a tonalitet je D-dur. Oblik pjesme je dvodijelan, odnosno A B. Pjesma započinje instrumentalnim uvodom od šest taktova u kojem prvo klavir iznosi temu od dva takta koju od trećeg takta ritamski imitira trublja. U sedmom taktu započinje zbarski dio odnosno A dio (primjer 30). Melodija pjesme svojim intervalskim kretanjima podsjeća na pjesmu *Potočić*.

The image shows a musical score for the song "Trubljica". It consists of three systems of staves. The first system is an instrumental introduction for the trumpet, labeled "DJEČJA TRUBLJICA", and the piano accompaniment, marked "f marc.". The second system shows the vocal melody with the lyrics "Što je mo-jej' tru - bi? Dal je bo - le" and the piano accompaniment, marked "p". The score is in D major and 2/4 time.

Primjer br.30-Uvod i zbarski dio, taktovi 1-9, (Lhotka-Kalinski,1981,55)

B dio započinje u 20. taktu gdje klavirska pratnja modulira u B-dur a nakon toga se uključuje zbor na dominantni B-dur u 22. taktu. Ponovni povratak u D-dur događa se u 30. taktu. Na samom kraju pjesme u 36. taktu dok zbor ima ležeći ton d, klavirska pratnja ima isti glazbeni materijal kao na kraju pjesme *Potočić* samo u drugom tonalitetu (primjer 31). Melodija je prilično skokovita te zahtijeva spretnost i uvježbanost. Opseg melodije je d^1-d^2 .

Primjer br.31- B dio, taktovi 14-41 (Lhotka-Kalinski,1981,56-57)

Što se tiče instrumentalne pratnje u zbirci, većina je pjesama pisana uz klavirsku pratnju. Izuzetak su analizirana pjesma *Trubljica* u kojoj je uz klavir prisutna i dječja trublja, *Tužna muha* uz pratnju klavira i violončela te *Poziv u cirkus* uz pratnju klavira i trube. Sve pjesme su pisane jednoglasno te su zbog toga namijenjene dječjem pjevačkom zboru mlađe školske dobi.

4.6. Ivan Josip Skender

Ivan Josip Skender (Varaždin, 18.3.1981.) je hrvatski skladatelj i dirigent. Kompoziciju je studirao u klasi prof. Željka Brkanovića kao najmlađi student kompozicije u povijesti Akademije. Paralelno s kompozicijom je upisao i studij dirigiranja u klasi prof. Vjekoslava Šuteja. Kompoziciju je diplomirao 2003., a dirigiranje 2008. godine. Iz kompozicije i dirigiranja se usavršavao na brojnim seminarima uglednih profesora. Od 2006. godine zaposlen je u Operi Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu kao zborovođa te sudjeluje u pripremi projekata opere kao zborovođa, asistent ili instrumentalist (continuo). Njegove skladbe su izvođene u Hrvatskoj, Austriji, Sloveniji, Njemačkoj, Poljskoj,

Makedoniji, Češkoj, SAD-u, Kanadi i Meksiku. Njegovo do sada najopsežnije djelo je opera *Šuma Striborova* koju je skladao 2011. godine i koja je praižvedena u sklopu Muzičkog biennala Zagreb. Piše orkestralna djela, djela za solo instrumente, vokalno instrumentalna i vokalna djela te scenska djela.

4.6.1. Dohvati mi, tata, mjesec

Zbirka *Dohvati mi, tata, mjesec* pisana je kao zbirka zadanih skladbi za 56. glazbene svečanosti hrvatske mladeži u Varaždinu 2013. godine. Zbirka se sastoji od sedam skladbi: *Moja baka*, *Dohvati mi, tata, mjesec*, *Kako se pjesma pravi*, *Jesen*, *Vjetru*, *Na novu plovidbu*, *Mjesečina*. Za dječje pjevačke zborove namijenjene su prve dvije skladbe *Moja baka* i *Dohvati mi, tata, mjesec*. U ovoj zbirci se vidi kako je skladatelj dobar poznavatelj zbornskog sloga. Smisao za zbornske boje u potpunosti se otkriva tek u izvedbi (Skender,2013).

Moja baka je prva pjesma u zbirci. Za tekst pjesme je zaslužan Ratko Zvrko. Pisana je jednoglasno te je namijenjena dječjem pjevačkom zboru mlađe školske dobi. Tonalitet pjesme je D-dur, mjera je tročetvrtinska a oznaka tempa je *moderato* odnosno umjereni tempo. Oblik pjesme je dvodijelan. Započinje klavirskim uvodom od četiri takta nakon čega slijedi A dio u petom taktu i traje sve do dvanaestog takta (primjer br.32). Melodija u tom dijelu je uglavnom postepena. Izgrađena je iz dvotaktnih motiva. Izvodi se u *mf* dinamici.

Moderato

mf A-ko sret-neš mo-ju ba-ku,

poco arpeggiato

mf *p*

con Ped. sempre

7

neg-dje sa-mu na so-ka-ku, ti joj pri-đi sr-ca la-ka ka-o da je tvo-ja ba-ka.

Primjer br.32- A dio, taktovi 1-12 (Skender,2013,7)

Klavirska pratnja je uglavnom pisana akordički u četvrtinkama. Između A i B dijela, u 13. taktu, nalazi se kratki instrumentalni dio od dva takta. B dio započinje u petnaestom taktu i traje osam taktova, kao i A dio (primjer br.33). Melodija je sastavljena sličnim obrascem odnosno dvotaktnim frazama ali ovaj puta u *forte* dinamici te započinje tonom h¹.

13 *più f*
Po-mo-zi joj ma-li dru že, jer je no-ge sla-bo slu-že,
mf

Primjer br.33- Instrumentalni dio i Početak B dijela, taktovi 13-18 (Skender,2013,7)

Nakon što završi B dio, u cijelosti se još jednom ponavlja A i B dio. Pjesma završava codom u 44. taktu (primjer 34). U pjesmi se u vokalnoj dionici ne javljaju veći tehnički zahtjevi. Opseg melodije je cis¹-d². Melodija je jednostavna i lako pamtljiva a u odnosu na tekst pisana je silabički odnosno na jedan slog dolazi jedan ton.

41 mno-go lije-pog me-ni re - či o te-bi će sva u sre - či,
46 mno-go lije - pog re - či!
pp

Primjer br.34-Coda, taktovi 41-53 (Skender,2013,9)

Prema drugoj pjesmi u zbirci *Dohvati mi, tata, mjesec* i sama zbirka nosi naslov. Tekst pjesme napisao je Grigor Vitez. Mjera je tročetvrtinska, tonalitet D-dur a oznaka tempa je *Andante sostenuto*²⁵. Pjesma je pisana za troglasni dječji zbor bez pratnje instrumenata. Oblik je trodijelni, odnosno A B A. Prvi dio započinje u *forte* dinamici na sekstakordu I. stupnja D-dura i traje sve do osmog takta. Zanimljivo je kako je ritamski obrazac melodije gotovo identičan kao u pjesmi *Moja baka*. Melodija je građena u dvotaktnim frazama. Nakon prva četiri takta, u petom taktu dinamika se mijenja u *piano* koji traje naredna četiri takta do kraja A dijela (primjer br. 35).

The image shows a musical score for a three-part vocal ensemble (Soprano 1, Soprano 2, and Alto). The tempo is marked 'Andante sostenuto'. The first part (A) begins with a forte (f) dynamic and changes to mezzo-piano (mp) at the fifth measure. The lyrics are: 'Do-hva-ti mi, ta-ta, Mje-sec, da kraj me-ne ma-lo sja! Do-hva-ti mi, ta-ta, Mje-sec da ga ru-kom tak-nem ja! Mje-sec mo-ra go-re sja-ti, ne smi-je se s-ne-ba'. The score includes musical notation for each voice part, including rests and dynamics.

Primjer br.35- A dio (Skender,2013,11)

B dio započinje u devetom taktu u *mp* dinamici (vidi primjer br.35). Skladatelj je još pokraj oznake dinamike napisao oznaku za interpretaciju *tranquillo* što označava smireno i ujednačeno izvođenje. U B dijelu glavnu melodijsku liniju ima sopran 1 dok ostala dva glasa u *piano* dinamici služe kao pratnja. Dio završava melodijskom linijom u dionici soprana 2 (primjer br.36).

²⁵sostenuto (tal.: suzdržano), glazbena oznaka za širok, polagan tempo. Hrvatski leksikon. <https://www.hrleksikon.info/definicija/sostenuto.html>. 14.8.2018.

pp rit.
Za - i - gra - ju

p
kad se ne-bom za-i - gra - ju.

pp
Za - i - gra - ju

Primjer br.36- Završetak B dijela (Skender,2013,12)

Ponovni A dio započinje u 23. taktu. Ovaj dio je potrebno izvoditi postupno sve sporije zbog agogičke oznake *poco meno mosso* te u *piano* dinamici sa laganim pojačavanjem u *mp* u 27. taktu te povratkom u *piano* i usporavanjem u *coda* u 31. taktu (primjer br.37).

23 p
I da te - bi, mo - je dije - te, Mje - sec la - gan san is - ple - te

27 mp ritenuato p
Od sre - brnih ni - ti, pa da sni - vaš i ti. Pa da sni - vaš i ti.

Primjer br.37- A dio i coda, taktovi 23-32 (Skender,2013,12)

Melodija u ovoj pjesmi nije skokovita i ne javljaju se veći tehnički problemi u dionicama. Opseg melodije soprana 1 kreće se od d^1-d^2 , soprana 2- cis^1-h^1 i alta od $a-g^1$. Pjesma je zbog svojih zahtjeva namijenjena pjevačkom zboru starije školske dobi.

5. Zaključak

Može se zaključiti kako je zbarsko pjevanje kao jedno od najstarijih oblika zajedničkog muziciranja dosta prisutno u hrvatskim školama. Osim osnovnih glazbenih škola, u kojima je zbor nastavni predmet, gotovo svaka osnovna općeobrazovna škola u Hrvatskoj ima zbor kao izvannastavnu aktivnost. Pjevački zborovi u osnovnim školama su podijeljeni na zborove mlađe školske dobi i zborove starije školske dobi. Pjevački zborovi mlađe školske dobi najčešće okupljaju učenike od prvog do četvrtog razreda osnovne škole, dok pjevački zborovi starije školske dobi okupljaju učenike od petog do osmog razreda osnovne općeobrazovne škole. Kako u nastavnim planovima i programima za osnovne i srednje, općeobrazovne i glazbene škole nema jasno postavljenih ciljeva i zadataka za područje zbarskog pjevanja, na zborovođi ostaje sloboda odabira repertoara, sadržaja, metoda i oblika rada. Kako je odabir repertoara bitan za glazbeni rast i napredovanje zbora, potrebno je voditi se određenim kriterijima za odabir repertoara. Literatura koju zborovođa odabire trebala bi imati estetsku vrijednost, biti primjerena pjevačima, pobuditi zanimanje i motivaciju kod pjevača za njezino pjevanje te doprinijeti razvoju vokalnog aparata pjevača.

Kako bi se u literaturi dječjih pjevačkih zborova pronašla kvalitetna i vrijedna ostavština hrvatskih skladatelja koji su pisali za dječje pjevačke zborove, a kojih nema previše, u radu je obrađeno i analizirano šest skladatelja i njihovih skladbi. Skladatelji i djela koja su analizirana su redom: Bruno Bjelinski: *Kapljice*; Ivan Brkanović: *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko*; Željko Brkanović: *Bokeljski scherzo*; Pero Gotovac: ciklus *En ten tini*; Ivo Lhotka-Kalinski: *Nasmijani svijet* i Ivan Josip Skender: *Dohvati mi, tata, mjesec*. Budući da skladbe imaju visoku estetsku vrijednost te su pisane s umjetničkim pretenzijama, mogu poslužiti svim zborovođama u osnovnim školama kao katalog vrijedne ostavštine hrvatskih skladatelja za dječje pjevačke zborove.

6. Sažetak

Tema ovog rada je literatura hrvatskih skladatelja za dječje pjevačke zborove. Na samom početku rada govori se općenito o zborskom pjevanju, vrstama zborova i pjevačkih glasova te opširnije o dječjim pjevačkim glasovima. Pružen je pregled kroz razvojne faze dječjih pjevačkih glasova u ranom djetinjstvu i osnovnoj školi. Nadalje se definira podjela dječjih zborova na dječje pjevačke zborove mlađe školske dobi te dječje pjevačke zborove starije školske dobi. Za svaku skupinu pružen je uvid u osnovne karakteristike zbora i mogućnosti rada s njim. Nadalje je razmatran udžbenik za nastavu Glazbene kulture kao jedan od izvora pjesama koje mogu poslužiti kao repertoar u nastavi zbora te se prikazuje podjela na pjesme prema podrijetlu i prema sadržaju, odnosno funkcionalnoj namjeni. Budući da hrvatski skladatelji još uvijek ne pišu dovoljno za dječje pjevačke zborove, osnovni cilj rada je odgovoriti na potrebe voditelja školskih zborova za kvalitetnom umjetničkom literaturom hrvatskih skladatelja tako što su u radu ukratko navedene biografije odabranih hrvatskih skladatelja koji su pisali za dječje pjevačke zborove te su analizirane njihove skladbe za dječje pjevačke zborove. Među analiziranim djelima se nalaze četiri zbirke pjesama (Bruno Bjelinski: *Kapljice*; Ivan Brkanović: *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko*; Pero Gotovac: ciklus *En ten tini*; Ivo Lhotka-Kalinski: *Nasmijani svijet*) jedno pojedinačno djelo (Željko Brkanović: *Bokeljski scherzo*) te dio pjesama iz zbirke zadanih skladbi za 56. glazbene svečanosti hrvatske mladeži (Ivan Josip Skender: *Dohvati mi, tata, mjesec*). Budući da u radu nisu analizirane sve pjesme u zbirkama, odabrane su one za koje je smatrano da pružaju najbolji pregled u skladateljev glazbeni jezik i stil.

Ključne riječi: zorsko pjevanje, dječji pjevački zbor, zorska literatura, hrvatski skladatelji

Summary

The theme of this work is the literature of Croatian composers for children's singing choirs. At the very beginning of the work, it is generally said about choral singing, choir types and singing voices and more about children's singing voices. An overview of the development phase of children's singing voices in early childhood and elementary school is provided. Further, the division of the children's choirs into the children's singing choirs of the younger school age and the children's singing choir of the older school age are further defined. For each group, insight was given to the basic characteristics of the choir and the ability to work with it. Further, a textbook for the teaching of the Music Culture is considered as one of the sources of songs that can serve as a repertoire in the classroom teaching and shows the division into songs according to origin and content, or functional purpose. Since Croatian composers still do not write enough for the children's singing choirs, the basic aim of the work is to respond to the needs of schoolchildren for the quality art literature of Croatian composers by briefly mentioning the biographies of selected Croatian composers who wrote about the children's singing choirs and analyzed their compositions for children singing choirs. Among the analyzed works, there are four collections of songs (Bruno Bjelinski: *Kapljice*, Ivan Brkanović: *Deset popijevaka za djecu malu kao Željko*, Pero Gotovac: cycle *En ten tini*, Ivo Lhotka-Kalinski: *Nasmijani svijet*), one singular piece (Željko Brkanović: *Bokeljski scherzo*) and a part of the songs from the collection of the given compositions for the 56th musical ceremony of Croatian youth (Ivan Josip Skender: *Dohvati mi, tata, mjesec*). Since all the songs in the collections have not been analyzed in the paper, the ones considered to provide the best view of the composer's musical language and style were chosen.

Key words: choral singing, children's singing choir, choral literature, Croatian composers

7. Literatura

- Bjelinski, B. (1974). *Kapljice*. Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske
- Brkanović, Ž. (1988). *Bokeljski scherzo za dječji zbor i klavir*. Zagreb: Ars Croatica
- Devčić, N. (2006). *Harmonija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Dodig Baučić, S. (2015). Uloga zbornskog pjevanja u identifikaciji mladih. *Bašćinski glasi*, 12(1), 209-223.
- Gotovac, P. (1962). *En ten tini*. Zagreb: Muzička naklada Zagreb
- Jerković, J. (2010a). *Osnove dirigiranja I- Taktiranje*. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera
- Jerković, J. (2010b). *Osnove dirigiranja II*. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera
- Krnić, M. i Lučić, M. (2016). Dječji operni zbor u funkciji glazbeno-estetskog odgoja djeteta. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*. 150-165. Split: Filozofski fakultet sveučilišta u Splitu
- Krnić, M. i Sviličić, N. (2015). Utjecaj demografskih čimbenika na opseg glasa u djece rane školske dobi. *Život i škola*, 61(1), 63-77.
- Lhotka-Kalinski, I. (1975). *Umjetnost pjevanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Lhotka-Kalinski, I. (1981). *Nasmijani svijet*. Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske.
- Radočaj-Jerković, A. (2017a). *Pjevanje u nastavi glazbe*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku
- Radočaj-Jerković, A. (2017b). *Zborsko pjevanje u odgoju i obrazovanju*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku
- Radočaj-Jerković, A., Milinović, M. (2017c). Faktori i okolnosti koje utječu na vrstu i smjer motivacije za sudjelovanje učenika u školskim pjevačkim zborovima. Petrović, M. (Ur.), *19th Pedagogical Forum of Performing Arts*(str. 187-199). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe- Teorijsko- Tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera
- Skender, I.J. (2013). *Dohvati mi, tata, mjesec*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.
- Skovran, D., i Peričić, V. (1991). *Nauka o muzičkim oblicima*. Beograd: Komisija za izdavačku delatnost Univerziteta umetnosti u Beogradu
- Šulentić Begić, J. (2012). Glazbene sposobnosti u kontekstu utjecaja naslijeđa i okoline. *Tonovi*, 58, 23-31.
- Šulentić Begić, J., Vranješević, D. (2013) Dječji pjevački zbor mlađe školske dobi u osječkim osnovnim školama. *Školski vjesnik*, 61(2-3), 355-373.

Internetski izvori:

Hrvatski leksikon. URL: <https://www.hrleksikon.info/definicija/zbor.html>

Hrvatski leksikon. URL: <https://www.hrleksikon.info/definicija/adolescencija.html>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=42604>

Nastavni plan i program za osnovnu školu-MZOS 2006. URL: http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html

Hrvatski biografski leksikon. URL: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2834>

Hrvatski leksikon. URL: <https://www.hrleksikon.info/definicija/scherzando.html>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57669>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50624>

Hrvatski biografski leksikon. URL: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2834>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=54861>

Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=1846>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26017>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2535>

Hrvatski biografski leksikon. URL: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7326>

Hrvatski leksikon. URL: <https://www.hrleksikon.info/definicija/brojlica.html>

Hrvatski leksikon. URL: <https://www.hrleksikon.info/definicija/glissando.html>

Hrvatski jezični portal. URL: <http://hrvatski.enacademic.com/55731/pesante>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=36324>

Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35454>

Hrvatski leksikon. URL: <https://www.hrleksikon.info/definicija/sostenuto.html>

Hrvatsko društvo skladatelja. URL: <http://www.hds.hr/>

8. Prilozi

PRILOG 1- B. Bjelinski Kapljice (U malom gradu Tiki-tik, Pjesma cipela, Morski razgovor)

U MALOM GRADU TIKI-TIK a-d²

B-dur A B A
8+8

Allegro scherzando

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems of music. Each system has a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on two staves (treble and bass clefs). The key signature is B major (one sharp) and the time signature is common time (C). The tempo and mood are marked 'Allegro scherzando'. The lyrics are in Croatian. The score includes various musical notations such as dynamics (p, f), accents (>), and phrasing slurs. There are also handwritten annotations: 'A B A' and '8+8' above the first system, and 'DBI.' in the piano part of the second system. A circled number '1' is at the bottom center of the page.

U malom gradu Tiki-Tik kraj pla.ve rijeke Taka-Tak već
cijelo jutro gradim ja iz pijeska kuću za nas dva
Na sve.ča.nost u kućicu mi

1

pozvat ćemo djecu svu, al' i-pak treba svak da zna da

nam do-ne-se bi-lo šta!

Fine *Bilo*

Es-dur

f *Fine*

kakvu sta.ru limenku il'

za na-šu ku-pa-o-ni-cu

p

ži-ce ma-ka-r ka-ku-ve go-d
 za je-dan na-vi mun-jo-vo-d
 G-dun
 il'

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is the vocal line, starting with the lyrics 'ži-ce ma-ka-r ka-ku-ve go-d' and continuing with 'za je-dan na-vi mun-jo-vo-d'. There are handwritten annotations 'G-dun' and 'il'' above the final notes of the vocal line. The middle and bottom staves provide the piano accompaniment, with the bottom staff in bass clef.

ši-bi-ce za dr-vo-red,
 il' še-če-ra za sla-do-led, il'

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is the vocal line, starting with the lyrics 'ši-bi-ce za dr-vo-red,' and continuing with 'il' še-če-ra za sla-do-led, il''. The middle and bottom staves provide the piano accompaniment, with the bottom staff in bass clef.

fla-šu je-dnu raz-bitu za svu ka-na-li-za-oi-ju, do-
 C-dw

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is the vocal line, starting with the lyrics 'fla-šu je-dnu raz-bitu za svu ka-na-li-za-oi-ju, do-'. There is a handwritten annotation 'C-dw' above the final note of the vocal line. The middle and bottom staves provide the piano accompaniment, with the bottom staff in bass clef.

poco sostenuto

ne-si-te nam ŠVRČU još da glasno la-je

tempo

vau! vau! vau! Da pla-ši drske

mi-se-ve i ne-po-zva-ne lo-po-ve. U

čitava se pjesma repetira,
onda treći put samo do Fine

PJESMA CIPELA

Stjepan Jakševac

Allegro

Kroz

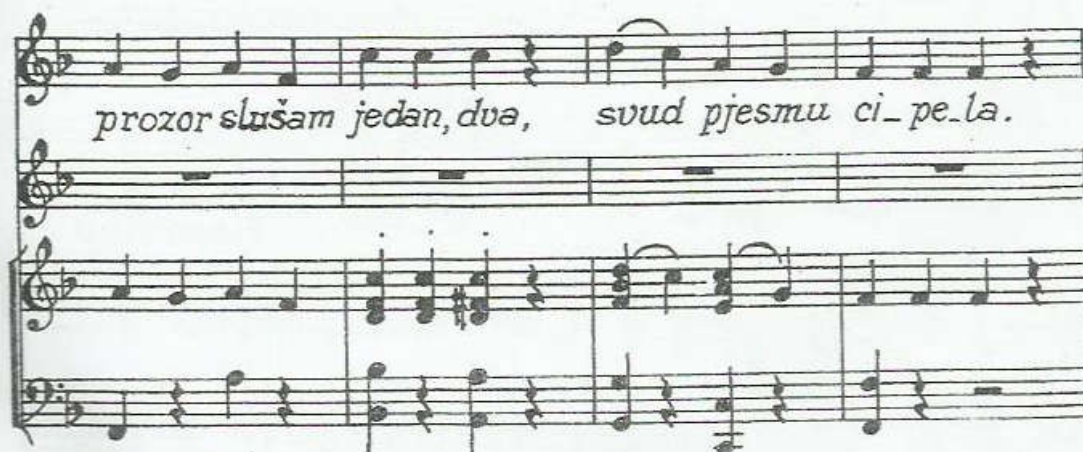
Solo

prozor slušam jedan, dva, svud pjesmu ci-pe-la, kroz

Tercet

prozor slušam jedan, dva, svud pjesmu ci-pe-la.

I-du muške *zatim čizme*

Tupa tup *trumpa trump*

The first system of the musical score consists of four staves. The top staff is the vocal line with lyrics "I-du muške" and "zatim čizme". The second staff is the piano accompaniment, featuring onomatopoeic lyrics "Tupa tup" and "trumpa trump". The third and fourth staves are also part of the piano accompaniment.

sasvim nove *ženske lake*

škripa škrip *šik šik šik*

The second system of the musical score consists of four staves. The top staff is the vocal line with lyrics "sasvim nove" and "ženske lake". The second staff is the piano accompaniment, featuring onomatopoeic lyrics "škripa škrip" and "šik šik šik". The third and fourth staves are also part of the piano accompaniment.

starog djede *neke bake*

hlapa hlup *šlapa šlup*

The third system of the musical score consists of four staves. The top staff is the vocal line with lyrics "starog djede" and "neke bake". The second staff is the piano accompaniment, featuring onomatopoeic lyrics "hlapa hlup" and "šlapa šlup". The third and fourth staves are also part of the piano accompaniment.

vojničke sad potkovane

trupa trupa trap zvink! zvank!

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line with lyrics 'vojničke sad' and 'potkovane'. The middle staff is a piano accompaniment with lyrics 'trupa trupa trap' and 'zvink! zvank!'. The bottom staff is a bass line. The music is in 2/4 time and features various rhythmic patterns and dynamics.

Malog đaka i još neke

tipi tipi tip cipi ci-pi cip

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line with lyrics 'Malog đaka' and 'i još neke'. The middle staff is a piano accompaniment with lyrics 'tipi tipi tip' and 'cipi ci-pi cip'. The bottom staff is a bass line. The music is in 2/4 time and includes a forte (f) dynamic marking.

a za njima i po neke kroz

tipi tipi tap klip! Klap!

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line with lyrics 'a za njima', 'i po neke', and 'kroz'. The middle staff is a piano accompaniment with lyrics 'tipi tipi tap' and 'klip! Klap!'. The bottom staff is a bass line. The music is in 2/4 time and includes a forte (f) dynamic marking.

prozor slušam jedan, dva, svud pjesma ci-pe-la, kroz prozor slušam

jedan, dva
trump, tramp. Tipi, tipi, tip, cipi, cipi, cip,

f svuda pjesmu ci-pe-la.
klap, šlap!

2. MORSKI RAZGOVOR

♩ = 132

Bariton

Dječak

Flauta

Klavir *p*

Bar.

Dječ. *p* Ka_ži mi, ta_ta, ka_ži mi ta_ta, koli.ko u

Fl. *p*

Klav.

mo_ru i_ma ri_ba?

Ped

Detailed description: This system contains five staves. The top staff is a vocal line with lyrics 'mo_ru i_ma ri_ba?'. The second staff is a piano accompaniment with a melodic line and chords. The third and fourth staves are piano accompaniment with a rhythmic pattern of eighth notes. The fifth staff is piano accompaniment with a bass line. A 'Ped' (pedal) marking is present under the fifth staff.

mf To_li_ko, ko_li_ko na zem_lji raz_nih

Ped

Ped

Detailed description: This system contains five staves. The top staff is a vocal line with lyrics 'To_li_ko, ko_li_ko na zem_lji raz_nih' and a dynamic marking of *mf*. The second staff is a piano accompaniment with a melodic line. The third and fourth staves are piano accompaniment with a rhythmic pattern of eighth notes. The fifth staff is piano accompaniment with a bass line. Two 'Ped' (pedal) markings are present under the fifth staff.

Bar. *ši ba*

Dječ. *A znadeš li mi*

Fl. *p*

Klav. *p*

Ped Ped

Detailed description: This system contains four staves. The Baritone staff has a treble clef and a few notes with the lyrics 'ši ba'. The Children's voice staff has a treble clef and a melodic line with the lyrics 'A znadeš li mi'. The Flute staff has a treble clef and a melodic line with a 'p' dynamic marking. The Piano staff has a grand staff (treble and bass clefs) with a complex accompaniment and a 'p' dynamic marking. Pedal markings are present in the bass clef of the piano staff.

Bar.

Dječ. *re_či: Što ribe ra_de kad hladan vje_tar*

Fl.

Klav.

Detailed description: This system contains four staves. The Baritone staff is mostly empty. The Children's voice staff has a treble clef and a melodic line with the lyrics 're_či: Što ribe ra_de kad hladan vje_tar'. The Flute staff has a treble clef and a melodic line. The Piano staff has a grand staff with a complex accompaniment.

r.

č.

do_le_ti sa go_ra?

Ped

Ped

Gri_ju se o_ko pe_ći

Ped

Ped

Bar. *na dnu mo-ra.*

Dječ.

Fl.

Klav. *ped ped*

Bar.

Dječ. *A tko bi zna-o ko-li-ko, ko-li-ko,*

Fl. *p*

Klav.

ko-li-ko zr-naca pi-je-ska na o-bala-ma i-ma

ped

To-li-ko, ko-li-ko

ped

Bar. *tra_ua na svim pašnjaci^{ma}.*

Dječ.

Fl.

Klav. *Ped Ped Ped*

Bar.

Dječ. *A_li gdje, a_li gdje al' gdje pi_še da nije*

Fl.

Klav.

ma_nje, da ni_je vi_še i da je baš sve

ta_ko?

ped

87

Bar. *Ta mo, ta mo moj si ne gdje se od go vor*

Dječ.

Fl.

Klav.

Ped *Ped* *Ped*

Bar. *tra ži na pi ta nje baš sva ko.*

Dječ.

Fl.

Klav.

6. HOPSALE, DRMUSALE

Vrlo brzo

f Hop-sa-le, dr-mu-sa-le,

poco meno ga-će su nam po-pa-da-le, sa-mo haj-de, do-ne-si *come prima* gaj-de, *f* da po-i-gra

mo-je no-ge bo-se, još i o-ne, što ci-pe-le no-se.

f Hop-sa-le, dr-mu-sa-le, ga-će su nam po-pa-da-le, hop-sa-le, dop-sa-le, hop.

Bokeljski scherzo
za dječji zbor i klavir
(Prema narodnoj pjesmi iz Boke kotorske)

Željko Brkanović

Allegretto

Klavir

mf

f *mf*

mp

mf *p*

mf

Ped * Ped * Ped * Ped *

Ped * simile

Ped *

Ped * Ped *

Ped * Ped * Ped *

Allegretto

S I
 A I
 avir

A Sa - da re - - ci, sa - - da, fa - lo i - za - bra - na,
 Sa - da re - ci fa - lo i - za - bra - na,

p

Sa - da re - ci fa - lo i -
 Sa - da re - ci, sa - da re - ci sa - da re - ci fa - lo i -
 Sa - da re - ci, sa - da re - ci, sa - da re - ci

mf *f* *f*

za - bra - na.
 za - bra - na. O - ze - ni se, o - ze - ni se. O - ze - ni! O - ze - ni!

f *f*

sempre staccato

41

O-ze-ni! O-ze-ni! O-ze-ni! O-ze-ni, o-ze-ni,

ff *piu f*

Ped *Ped* *Ped*

43

o-ze-ni se, o-ze-ni se! Bog te ne u-bi-a, o-ze-ni se. Ja du

mf *ff* *mf*

f *mp* *f*

Ped *** *Ped* ***

47

te-bi do-ci. O-ze-ni se! O-ze-ni se! O-ze-ni se!

ff *ff*

f

Ped *Ped* *Ped*

DSH 88.12

O - ze - ni se! Ja ću te - bi do - ći u sva - to - ve,
 Ja ću te - bi do - ći.

mf *p*

stacc. *mp* *p*

Ped *

ja ću te - bi do - ći u sva - to - - ve, u sva - to - - ve.

mp *f*

Ped * *Ped* * *Ped* *

mf *rit.*

Ped * *Ped* * *Ped* * *Ped*

63

Andante

Ka-kve te na - še dje-voj - ke.

Mi - li Bo-že ka - kve su ti, ka - kve su te - na - še dje-voj - ke.

68

Allegretto

Tan-ka bo-ka ka - ko su i Ko-tor - ke, na-din-du-re-ne ka-ko su i Do-broj - ke,

71

na pa - za - ru ko Ška-ljar-ke, so-lu ri - bu ko Mu-ljan-ke.

74

Meno mosso

mp Pr - če, de - ru ka - ko i Pr - čanj - ke. Pr - če i de - ru i

mp Pr - če, de - ru kako i Pr - čanj - ke, kako i Pr -

poco rit. -----

Meno mosso

p

Ped Ped Ped Ped Ped *

mf de - ru, pr - če, de - ru, pr - če, gla - vu no - se ko La - stov - ke.

mf čanj - ke,

ritardando -----

mf

ritardando -----

Ped * Ped *

E Tempo I (Allegretto)

f Po - dru - gu - še, pi - jan - du - re Le - pe - tan - ke i Ti - vaj - ke.

Tempo I (Allegretto)

mf

Ped *

Podru-gu - še, Le-pe-tan - ke. Pi-jan-du - re i Le-stov - ke.

Gla-vu no - še po-no - si - to, Pri-če, do - ru po-dru - gu - še,

Le-pe-tan - ke i Tri-vaj - ke. **F** *mp* Ja-ču... ko-rye...

Ja - šu — ko - nja —
 ja - šu ko - nja, ja - šu ko - nja ka - ko i Gr - balj - ke. Gnji lu... me - ču, — gnji lu — me - ču, —

Al' se su - ju ko - zo - pa - še,
 gnji lu — me - ču — ka - ko i Kr - tolj - ke. Al' se — su - ju — al' se — su - ju, —
 Al' se su - ju

ko - zo - pa - še — al' se — su - ju —
 al' se su - ju ko - zo - pa - še i Gr - balj - ke i Kr - tolj - ke, Kra - o - ši - čke i Novki - nje. Mi - ču tratku Ba - o - ši - čke.
 ko - zo - pa - še, al' se su - ju

400

Ri - bom smr - du Bi - je - ljan - ke. *f* Plo - ča - ri - ce i Đu - rin - ke,

mf Ped * Ped * Ped * Ped *

102

po-piš smokve i Morinjke, po-no-šlji-ve ka Pe-ra-ške. *mp* Ja - šu — ko - nja —
Ja - šu — ko - nja, — ja - šu ko - nja, ja - šu ko - nja
poco a

106

ka - ko i Gr - balji - ke. *mf* Gnjilu — meću, — gnjilu — meću, — gnjilu — meću —
poco accelerando

110

ka - ko i Kr - tolj - ke. *mp* Al' se su - ju ko - zo - pa - še, ko - zo - pa - še,
 Al' se su - ju, al' se su - ju, al' se su - ju ko - zo - pa - še
 Al' se su - ju ko - zo - pa - še,

114

al' se su - ju
 i Gr - balj - ke i Kr - tolj - ke, Kra - o - šić - ke i Nov - ki - nje. Mi - ču trat - ku Ba - o - šić - ke.
 al' se su - ju

117

Ri - bom smr - du Bi - je - ljan - ke. *f* Plo - ča - ri - ce i Đu - rin - ke,
 Ped * Ped * Ped * Ped *

13
MASTAVSKA ACADEMY OF MUSIC
K. H. ...

Tempo I (Allegretto)

pepiš smakve i Morinjke, po-no-šli-ve ka Pa-ra-ške ja-šu ko-niš, ri-bom smrdu.

The first system of the musical score features a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The vocal line contains the lyrics: "pepiš smakve i Morinjke, po-no-šli-ve ka Pa-ra-ške ja-šu ko-niš, ri-bom smrdu." The piano accompaniment consists of rhythmic patterns in the right hand and chords in the left hand. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the piano part.

Grii-lu me-ču, ri-bom smrdu. Ja-šu ko-niš po-no-šli-ve.

The second system continues the musical score. The vocal line lyrics are: "Grii-lu me-ču, ri-bom smrdu. Ja-šu ko-niš po-no-šli-ve." The piano accompaniment continues with similar rhythmic and harmonic patterns. A dynamic marking of *f* is also present.

O-že-ni! O-že-ni! O-že-ni ee, o-že-ni!

The third system of the score features the vocal line lyrics: "O-že-ni! O-že-ni! O-že-ni ee, o-že-ni!". The piano accompaniment continues with a steady rhythmic accompaniment. A dynamic marking of *ff* (fortissimo) is present in the piano part.

DSH 88.12

O-že-ni, o-že-ni se! Ja ću te bi u sva-to-ve,

ped *ped* * *ped* * *ped*

u sva-to-ve. Do-ći u sva-to-ve.

ped * *ped* *ped* *ped* *ped*

Do-ći u sva-to-ve. Svatove! Svatove! Svatove! Svatove!

ped *ped* *ped* * *ped* *ped* *ped*

DSII 88.12

PRILOG 4- P. Gotovac ciklus *En ten tini* (*En ten tini, Ringa, ringa raja*)

EN TEN TINI
(Hrvatska)

PERO GOTOVAC

Allegro (♩=132)

En ten ti ni sa va ra ka ti ni.

Sa va ra ka ti ka tu ka bi ja ba ja buf! En ten...

MNZ-318

17

su ka ru ka ti ni. Sa ni ru ta, ti ka ta ka,

22

ti ja ka ja bu! ti la vo ru vo da bui ka, pat ka koo di:

27

»Ite, koe, koe!» A u ba ri ta bio muika. i koe ka de: »Ite, koe, koe!»

32

Sko ti pa tak da ga slo pa, u hui ti ga za vnt re pa! En ton

37

tu, ni, sa-va-ra ka ti. ni. Sa-va-ra ka, ti ka ta ka.

42

bi-ja ba-ja, buf, i iz la-vo-ra vo-da n-pu-fa! sva-Lo-viš!

bu-ha tam, pa-je i-pak vušta nar. Pa-je i-pak vušta nar. Hop, buho!

sf p f sf in tempo ff sf

4 2 4 3 4 3 1 5

RINGA, RINGA RAJA

(Zagreb)

Allegro (♩ = 132)

f p

mp

Rin-ga, rin-ga ra-ja, pu-na zije-ta ja-ja.

ja- ja sma po- je ti, dra ai- bi- li azje li

p *cres-* *con-* *do* *p*

This system contains the first two staves of music. The vocal line is in the upper staff, and the piano accompaniment is in the lower staff. The lyrics are "ja- ja sma po- je ti, dra ai- bi- li azje li". The piano part features a melodic line with a crescendo and a constant section, ending with a piano dynamic.

»pu- ter krafla, tu- lu- lu- lu- lu! rir- ga, rir- ga ri- ja.

p *molto* *ff sempre e molto* *ritenuto* *sfz*

This system contains the second two staves of music. The vocal line continues with "»pu- ter krafla, tu- lu- lu- lu- lu! rir- ga, rir- ga ri- ja.". The piano part includes dynamics such as piano, molto, fortissimo, and sfz, along with performance markings like "sempre e molto" and "ritenuto".

po- ta- ko se Pa- ja. le- nu- kli mi ko- su, do- to- o je

sfz

This system contains the third two staves of music. The vocal line continues with "po- ta- ko se Pa- ja. le- nu- kli mi ko- su, do- to- o je". The piano part features a consistent fortissimo (sfz) dynamic throughout the system.

na- su, *apl* *apl* »pu- ter krafla, tu- lu- lu- lu- lu!

p *pp* *sfz*

This system contains the fourth two staves of music. The vocal line continues with "na- su, »pu- ter krafla, tu- lu- lu- lu- lu!". The piano part includes dynamics such as piano, pianissimo, and fortissimo.

mf *p subito*

Run-ga, rin-ga ra- ja, nasta- la, je gra- ja End, je do- bla ma- ma,

sf *sf* *p subito*

m.s. marcato

mp

pre- sta- de ga- la- ma. Cipl apl » pu- tar kraf! « tu- lu- lu- lu- lu!

pp *mp*

p dim. *pp in tempo*

Tu- lu- lu- lu- lu! Tu- lu- lu- lu- lu!

p *pp* *in tempo* *ppp*

POTOČIĆ
(DRAGAN LUKIĆ)

Allegro (♩ = 132)

mf simile

Po-toči-ću, žubor-či-ću, lagan ti je

sf sf sf

sf sf sf sf sf f

21

mp

31

kroz tra-vi-ce me-ke? De-sno, lije-vo ju-rim, e-vo,

do se-stri-ce r'je-ke, pa ću sa njom u za-gr-ljaj niz polja i

ava

go-re, da po-le-tim, da od-le-tim maj-ći-ci u

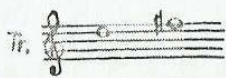
ava

mo *re*

ava

f

TRUBLJICA (DRAGAN LUKIĆ)

DJEČJA*
TRUBLJICA!

f marc.

Što je mo-jej tru - bi? Dal je bo - le

p

zu - bi? Ka - o gu - ska

* Trubljicu svira sam pjevač

ga - če, ko ma - ga - re nja - če.

De, trublji - ce, zi - ni, da te

TR. -

dek - tor pi - pa, jer sve mi se či - ni,

jer sve mi se či - ni: na - pa - la te gri - -

mf

pa. *fff* *lunga.*

Moja baka

Ratko Zvrko

Ivan J. Skender

Moderato

mf

A-ko sret-neš mo-ju ba-ku,

poco arpeggiato

mf

p

con Ped. sempre

7

neg-dje sa-mu na so-ka-ku, ti joj pri-đi sr-ca la-ka ka-o da je tvo-ja ba-ka.

13

più f

Po-mo-zi joj ma-li dru že, jer je no-ge sla-bo slu-že,

mf

19

ai o-či teš-ko vi - de pa mi ba-ka sla-bo i - de.

The musical score for measures 19-24 consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The lyrics are: "ai o-či teš-ko vi - de pa mi ba-ka sla-bo i - de." The piano accompaniment is in a grand staff with a key signature of two sharps. It features a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand.

25

Pre-po-znat ćeš mo-ju ba - ku, i po ho-du i ko - ra - ku, i po bje-loj sije-doj

The musical score for measures 25-29 consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of two sharps. The lyrics are: "Pre-po-znat ćeš mo-ju ba - ku, i po ho-du i ko - ra - ku, i po bje-loj sije-doj". The piano accompaniment is in a grand staff with a key signature of two sharps. It features a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand. A dynamic marking of *p* (piano) is present at the beginning of the piano part.

30

ko - si, i po šta-pu što ga no - si.

The musical score for measures 30-34 consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of two sharps. The lyrics are: "ko - si, i po šta-pu što ga no - si." The piano accompaniment is in a grand staff with a key signature of two sharps. It features a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is present in the piano part.

35

A kad ba-ka do-đe ku-ći, sret-no će joj sr-ce tu-ći, o te-bi će sva u sre-ći,

41

mno-go lije-pog me-ni re - Ći o te-bi će sva u sre - Ći,

46

mno-go lije - pog re - Ći!

pp

"Dohvati mi, tata, mjesec"

Grigor Vitez

Ivan. J. Skender

Andante sostenuto

SOPRANO 1 *f* Do-hva-ti mi, ta-ta, Mje-sec, da kraj me-ne ma-lo sja! *mp* Do-hva-ti mi, ta-ta,

SOPRANO 2 *f* Do-hva-ti mi, ta-ta, Mje-sec, da kraj me-ne ma-lo sja! *mp* Do-hva-ti mi, ta-ta,

ALTO *f* Do-hva-ti mi, ta-ta, Mje-sec, da kraj me-ne ma-lo sja! *mp* Do-hva-ti mi, ta-ta,

6 *mp tranquillo*
Mje-sec da ga ru-kom tak-nem ja! Mje-sec mo-ra go-re sja-ti, ne smi-je se s_ne-ba

p
Mje-sec da ga ru-kom tak-nem ja! mo-ra sja-ti, ne smi-je se s_ne-ba

p
Mje-sec da ga ru-kom tak-nem ja! mo-ra sja-ti, ne smi-je se s_ne-ba

12 *rit.* **a tempo** *f*
ski - da - ti. On mo - ra kod zvije-zda bi - ti, put zvije - zda-ma svije-tli - ti, Da

f
ski - da - ti. mo - ra bi - ti zvije - zda-ma svije-tli - ti, Da

f
mo - ra bi - ti zvije - zda-ma svije-tli - ti, Da

17

pp **rit.**

zvije-zdi-ce ku-ći zna-ju, kad se ne-bom za-i - gra-ju. Za - i - gra-ju

zvije-zdi-ce ku-ći zna-ju, kad se ne-bom za-i - gra-ju. kad se ne-bom za-i - gra-ju.

zvije-zdi-ce ku-ći zna-ju, kad se ne-bom za-i - gra-ju. Za - i - gra-ju

Poco meno mosso

23

P

I da te - bi, mo - je dije - te, Mje-sec la - gan san is - ple - te

I da te - bi, mo - je dije - te, Mje-sec la - gan san is - ple - te

I da te - bi, mo - je dije - te, Mje-sec la - gan san is - ple - te

ritenuto

27

mp *p*

Od sre - br-nih ni - ti, pa da sni - vaš i ti. Pa da sni - vaš i ti.

Od sre - br-nih ni - ti, pa da sni - vaš i ti. Pa da sni - vaš i ti.

Od sre - br-nih ni - ti, pa da sni - vaš i ti. Pa da sni - vaš i ti.